

**ETELÄ-
KARJALAN**
hyvinvointialue

TOIMINTAMALLI

**LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALLAN VASTAISEEN
TYÖHÖN ETELÄ-KARJALAN ALUEELLA**

Päivitetty 3.11.2021

Verkkosivujen linkit päivitetty 13.5.2022

Päivitetty Etelä-Karjalan hyvinvointialueelle 8.12.2022

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	4
2. MITÄ ON LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALTA	6
2.1. Väkivallan muodot	9
2.2. Väkivallan kierre	10
3. LASTEN KOKEMA VÄKIVALTA.....	11
3.1. Lapsi lähisuhdeväkivallan todistajana.....	11
3.2. Lapsen kaltoinkohtelu ja sen muodot.....	12
3.3. Lapseen kohdistuva henkinen väkivalta.....	13
3.4. Lapseen kohdistuva fyysinen väkivalta	13
3.5. Lapseen kohdistuva seksuaaliväkivalta.....	15
3.6. Lapseen kohdistuva väkivalta digitaalisessa mediassa	16
3.7. Lapsikaappaus.....	17
3.8. Edunvalvojan määrääminen lapselle	18
4. AIKUISTEN VÄLINEN LÄHISUHDEVÄKIVALTA.....	19
4.1. Väkivaltaa kokenut.....	19
4.2. Väkivallan tekijä	20
4.3. Rikosprosessi	20
4.4. Lähestymiskielto	21
5. ILMOITUSVELVOLLISUUS	22
5.1. Sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai ilmoitus	22
5.2. Lastensuojeluilmoitus.....	23
5.3. Ilmoitus iäkkään ihmisen palvelun tarpeesta.....	24
5.4. Ilmoitus poliisille lapsen kohdistuneesta rikosepäilystä	25
6. PALVELUT LÄHISUHDEVÄKIVALTATILANTEISIIN ETELÄ-KARJALAN ALUEELLA.....	26
6.1. Palvelukartta	27
6.2. Päivystykselliset palvelut.....	29
6.2.1. Poliisi	29
6.2.2. Ensihoito	31
6.2.3. EKKS päivystys.....	31
6.2.4. Sosiaali- ja kriisipäivystys	31
6.2.5. Turvakoti.....	32
6.2.6. Mielenterveys- ja päihdepäivystys.....	33
6.2.7. Seri-keskus	33
6.3. Lähisuhdeväkivaltaan kohdennetut palvelut	34
6.3.1. Lastensuojelu	34
6.3.2. Rikosuhripäivystys	35
6.3.3. Väkivaltatyö/ Etelä-Karjalan perhetyön kehittämissyhdystys ry	36
6.3.4. Poliisilaitoksen sosiaalityö	37
6.3.5. Saimaan kriisikeskus	38
6.3.6. Perheneuvonta ja nuorten apu.....	39
6.3.7. Lapsiperhesosiaalityö.....	39
6.3.8. Kirkon perheneuvonta	40
6.4. Etelä-Karjalan hyvinvointialueen muut palvelut	40
6.4.1. Neuvolapalvelut	41
6.4.2. Opiskeluhoolto.....	41
6.4.3. Aikuissosiaalityö.....	42
6.4.4. Toimintakyky- ja hoivapalvelut	42
6.4.5. Vammaispalvelut	43
6.4.6. Etelä-Karjalan alueen palvelut maahanmuuttajille (päivitetty 8.12.2022)	44
6.4.7. Avoterveydenhuolto, terveys ja hyvinvointiasemat	45
6.5. Valtakunnalliset chat- ja puhelinpalvelut.....	45
7. MONIAMMATILLINEN TYÖ ETELÄ-KARJALASSA	46
7.1. Lähisuhdeväkivallan vastainen työryhmä	46
7.2. Marak-työ.....	47

- LIITE 1: Työntekijän muistilista lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen
- LIITE 2: Toimintaohje aikuisten välisessä lähisuhde- ja perheväkivaltilanteessa
- LIITE 3: Toimintaohje kun epäillä lapsen pahoinpitelyä tai seksuaalista hyväksikäyttöä
- LIITE 4: Toimintaohje kohdatessasi väkivallantekijän
- LIITE 5: Turvasuunnitelma (väkivaltaa kokeneelle)
- LIITE 6: Lasten turvasuunnitelma
- LIITE 7: Omien oikeuksien luettelo
- LIITE 8: MARAK -riskinarviointilomake ja suostumuslomake
- LIITE 9: Digitaalisen väkivallan varoitusmerkit
- LIITE 10: Lapset ja nuoret digitaalisessa mediassa
- LIITE 11: Palvelukartta
- LIITE 12: Väkivallan kierre
- LIITE 13: Väkivallan muodot
- LIITE 14: Hyödyllisiä linkkejä

Lisätietoa:

Erityisasiantuntija Kati Loisa, kati.loisa@ekhva.fi, p. 040 198 8849

Poliisilaitoksen sosiaalityö Marja Ripatti, marja.ripatti@ekhva.fi, p. 040 865 6907

1. JOHDANTO

Etelä-Karjalan alueen lähisuhde- ja perheväkivallan vastaiseen työhön laaditun toimintamallin tarkoitus on tukea työtä, jota tehdään ihmisten turvallisuuden tukemiseksi sekä lähisuhdeväkivallan riskitekijöiden tunnistamiseksi. Iso osa lähisuhdeväkivallasta jää edelleen tunnistamatta, väkivaltaa kokeneet ja väkivaltaa käyttäneet eivät aina ohjautu avun piiriin. Lähisuhdeväkivalta johtaa usein väkivallan kehämäiseen kierteeseen ja sillä on taipumus raaistua, jonka vuoksi on äärimmäisen tärkeää puuttua asiaan jo varhaisessa vaiheessa kaikissa palveluissa, jossa väkivaltailmiötä havaitaan.

Lapset ovat erityisen haavoittuva ryhmä kohdatessaan lähisuhdeväkivaltaa, joka voi kohdistua lapseen itseensä tai lapsi voi joutua parisuhde- tai muun lähisuhdeväkivallan todistajaksi. Lasten kanssa toimiessa tulee huomioida sekä väkivallan ehkäisy, väkivallan varhainen tunnistaminen sekä ohjaaminen avun ja tuen piiriin. Jokaisella ammattilaisella tulee olla tieto, miten ja mihin toimenpiteisiin tulee ryhtyä ja minkä avun piiriin ohjata, jotta lapsi saa hänelle kuuluvan avun paitsi akuuteissa lapseen kohdistuneissa väkivaltilanteissa, myös silloin, kun väkivallasta on kulunut aikaa, mikä on piiloon jäänyttä pidempiaikaista väkivaltaa. Lasten päivittäinen elinympäristö: perhe, varhaiskasvatus, koulu, harrastukset ja ystävät ovat merkittävässä asemassa ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Lasta suojaavat tekijät vahvistuvat kun lapsella on riittävä verkosto tukemassa päivittäistä arkea.

Istanbulin sopimus eli Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi vuodelta 2014 on maailman ensimmäinen laaja-alainen sopimus, jonka tarkoitus on ennaltaehkäistä ja poistaa perheessä tapahtuvaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Sopimuksen tavoitteena on mm. suojella väkivallan uhreja ja tarjota heille tukipalveluja, saattaa tekijät vastuuseen teoistaan, edistää kaikkien naisiin kohdistuvien syrjinnän muotojen poistamista, edistää sukupuolten välistä tosiasiallista tasa-arvoa sekä edistää viranomaisten ja järjestöjen yhteistyötä väkivallan kitkemisessä.

Sukupuolineutraali ajattelutapa saattaa johtaa siihen, että naisten erityisongelmat, kuten perheväkivallan kokemukset, jäävät vaille riittävää huomiota. Toisaalta tiedetään, että miesten kynnys avun hakemiseen on naisia korkeampi ja tämä seikka tulee myös huomioida palveluverkostoa kehitettäessä ja asiakkaiden kanssa työskenneltäessä. Istanbulin sopimuksen keskeiset tavoitteet sisältyvät Etelä-Karjalan alueen toimintamalliin, jossa kuvataan eri toimijatahojen tekemää väkivallan vastaista työtä ja yhteistyöverkostoa.

Euroopan neuvoston GREVIO asiantuntijaryhmä (GREVIO = Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence) on arviointut Suomessa tehtävää perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaista työtä. Työryhmä on vuonna 2019 julkaistussa raportissaan esittänyt muutoksia käytäntöihin ennaltaehkäisyssä, johon tulee myös

Etelä-Karjalan alueella kiinnittää huomiota. Suomessa on paljon lapsia, jotka joutuvat näkemään vanhempansa toiseen vanhempaan kohdistamaa väkivaltaa. Lasten traumaattiset kokemukset tulisi ottaa vahvemmin huomioon, kun arvioidaan väkivaltaisen vanhemman oikeutta lapsen huoltajuuteen tai tapaamisoikeuteen. Suuri osa Etelä-Karjalassa tehdyistä lastensuojeluilmoituksista koskee lähisuhde- ja perheväkivaltaa.

GREVION raportissa huolena nousevat myös tilanteet, joissa ulkomaalaisen naisen oleskelulupa Suomessa perustuu miehen lupaan tai parisuhteeseen. Valtakunnan tasolla turvakotien määrä ja seksuaalirikoksen uhreille tarjottavat tukipalvelut ovat huomioitavien asioiden listalla. Viime vuosina onkin eri puolille Suomea rakennettu seri-tukikeskuksia, joissa tarjotaan seksuaalirikoksen uhreille kokonaisvaltaista apua, tukea ja hoitoa. Etelä-Karjalan keskussairaalaassa on aloitettu Seri-keskuksen toiminta keväällä 2021.

GREVIO esittää parannusta poliisien ja syyttäjien koulutukseen, jotta perheväkivaltaan puututtaisiin riittävästi. Viranomaisten ja auttavien tahojen koulutuksessa tulee kiinnittää huomiota vaikeammin todennettaviin väkivallan muotoihin, joita ovat esimerkiksi vainoaminen, pakkoavioliitot, sukuelinten silpominen ja kunniaväkivalta.

Etelä-Karjalan alueella toimii monitoimijainen lähisuhdeväkivallan vastainen työryhmä, jonka tehtävänä on edistää laajasti alueen toimijoita tunnistamaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa ja tukea kaikkia toimijoita ohjaamaan ihmisiä avun piiriin osana arjen työtä. Työryhmän yhtenä tehtävänä on ollut laatia ja päivittää tätä toimintamallia ammattilaisten työn tueksi.

Toimintamallissa on

- tiivistettynä teoretietoa perhe- ja lähisuhdeväkivallasta ilmiönä.
- kuvattuna toimintamalli, miten lapsiin kohdistuvassa tai lapsen kokemassa väkivalta- tai seksuaaliväkivaltatilanteessa tulee ammattilaisena toimia.
- nostettu esiin asioita, mitä aikuisten välisessä lähisuhdeväkivallassa on tärkeä huomioida.
- kuvattuna Etelä-Karjalan alueen palveluja, joista ihmiset voivat saada apua perhe- ja lähisuhdeväkivallan kierteen katkaisemiseksi.
- liitteenä on konkreettisia työkaluja ammattilaisille tueksi asiakastyöhön. Toimintakorttien tarkoitus on tukea ja ohjata ammattilaisia keskusteluissa ja antaa asiakkaille konkreettisia välineitä väkivaltatilanteeseen tai sen uhkaan.

2. MITÄ ON LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALTA

Lähisuhde- ja perheväkivallasta puhutaan, kun henkilö on väkivaltainen nykyistä tai entistä kumppaniaan, lastaan, lähisukulaistaan tai muuta läheistään kohtaan. Lähisuhde- ja perheväkivalta voi johtaa fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen, perustarpeiden tyydyttämättä jäämiseen tai kuolemaan. Lähisuhde- ja perheväkivalta koskettaa kaikkia yhteiskuntaluokasta, kulttuurista, ikäluokasta ja sukupuolesta riippumatta. Koko lähipiiri altistuu väkivallan vaikutuksille.

Lähisuhde- ja perheväkivallassa voidaan erottaa tyypillisiä ilmenemismuotoja, joita on kuvattu alla. Näiden lisäksi väkivallalla voi olla monia harvinaisempia ilmenemismuotoja.

Parisuhdeväkivalta on henkilön puolisoonsa tai entiseen puolisoonsa kohdistamaa väkivaltaa, joka voi olla muodoiltaan moninaista. Parisuhdeväkivalta on uhrille erityisen haavoittavaa, sillä se tapahtuu intiimissä ihmissuhteessa.

Seurusteluväkivallalla tarkoitetaan yleensä nuorten parisuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa. Seurusteluväkivaltaan puuttuminen on tärkeää väkivallan kierteen katkaisemista.

Ikääntyneisiin kohdistuvalla väkivallalla tarkoitetaan luottamuksellisessa ihmissuhteessa tapahtuvaa tekoa tai tekemättä jättämistä, joka vaarantaa ikääntyneen hyvinvoinnin, turvallisuuden tai terveyden.

Vammaisiin ihmisiin kohdistuva väkivalta voi olla samanlaista kuin vammattomiin ihmisiin kohdistuva väkivalta. Vammaisiin ihmisiin kohdistuu myös sellaisia väkivallan muotoja, jotka liittyvät vammaisen ihmisen riippuvuuteen toisen henkilön avusta arkipäivän selviytymisessä. Vammaiset henkilöt ovat erityisessä riskissä joutua lähisuhde- ja perheväkivallan uhriksi.

Kunniaväkivalta sisältää usein parisuhdeväkivaltaa ja lapsen kaltoinkohtelua. Kunniaväkivallan taustalla on usein ajattelutapa, jonka mukaan kunnia on koko suvun tai perheen yhteinen asia. Yhteisössä kaikilta odotetaan siveellistä ja tietynlaisen seksuaalimoraalin mukaista käyttäytymistä. Näissä tapauksissa väkivallan tekijöitä voi olla useita, ja yhteisö ajattelee, että väkivalta ja sillä uhkaaminen on oikeutettua.

Kunniaan liittyvän väkivallan taustalla voi olla pelko kunniasääntöjen loukkaamisesta tai tilanne, jossa kunniasääntöjä on jo loukattu. Kunnia palautetaan kunniattomasta käytöksestä irtisanoutumalla eli säännön loukkaajaa rankaisemalla. Kunniaväkivalta pitää tyypillisimmillään sisällään kontrollointia, eristämistä, uhkailua ja pakottamista. Muun lähisuhde- ja perheväkivallan tavoin kunniaan liittyvä väkivalta voi vakavimmillaan johtaa kuolemaan.

Naisilla ja miehillä ajatellaan olevan erilaiset roolit. Poikien ja miesten velvollisuus on huolehtia kontrolloimalla erityisesti naisten seksuaalikäyttäytymistä. Myös naiset voivat olla kontrolloijan asemassa, esim. äiti voi kokea tarvetta kontrolloida tyttärtään. Naisten ja tyttöjen ajatellaan tarvitsevan erityistä suojelua. Yleensä ajatellaan esimerkiksi, ettei naisella saa olla kokemuksia seurustelusta ja seksistä ennen avioliittoa.

Sukuelinten silpominen ja pakkoavioliitto ovat esimerkkejä kunniaan liittyvän väkivallan muodoista. Poikien ja miesten kohdalla avioliiton ulkopuoliset suhteet, avioero, seurustelu epäsovivan kumppanin kanssa tai naisen siveettömyyden aiheuttaminen ovat mahdollisia syitä kunniaan liittyvään väkivaltaan. Järjestetystä avioliitosta kieltäytyminen voi aiheuttaa pakottamisen avioliittoon niin tyttöjen kuin poikienkin kohdalla. Kunniaväkivalta voi olla myös seurausta heteroseksuaalisuuden vaatimuksesta. Homoseksuaaliset teot sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluminen voivat altistaa sekä miehet että naiset väkivallalle.

Vaino on toistuvaa, ei-toivottua yhteydenottamista, seuraamista ja tarkkailemista, joka on omiaan aiheuttamaan kohteessaan pelkoa tai ahdistusta. Se sisältää uhkaavia ja mahdollisesti myös väkivaltaisia tekoja, jotka täyttävät rikoksen tunnusmerkit. Vaino voi kohdistua myös vainotun läheisiin. Parisuhteen aikana koettu väkivalta lisää vainon riskiä. Vainoaminen on rikos (Rikoslaki 25 Luku 7a§), josta enimmäisrangaistus on kaksi vuotta vankeutta.

Vainoaminen saa yleensä alkunsa eron uhatessa tai erotilanteessa. Jätetty osapuoli ei pysty sopeutumaan ajatukseen erosta tai haluaa kostaa entiselle kumppanille. Vaino koskettaa usein koko lähipiiriä. Uhrin lisäksi tilanteesta kärsivät aina lapset, sekä myös itse vainoaja. Vainoajan elämä kapeutuu, sosiaaliset suhteet ja työ kärsivät, energia vaaluu epätoivoon ja pakonomaiseen toimintaan. Suhde lapsiin kärsii turvallisuuden vaarantuuessa. Suhde lapsiin voi myös katketa kokonaan. Vainoaminen voi kärjistyä fyysiseksi väkivallaksi ja jopa henkeä uhkaavaksi. Vainon myötä myös vainoajan itsemurhariski kohoaa merkittävästi.

Perhe- ja lapsensurmalla tarkoitetaan perheessä tapahtuvia nykyisen, entisen puolison tekemiä tai toisen vanhemman tekemiä surmia, jotka voivat kohdistua koko perheeseen tai ainoastaan puolisoon tai lapsiin. Myös lapsettomat perheet ja aikuisen lapsen tekemät surmat kuuluvat käsitteen piiriin.

Perhe- ja lapsensurmia yhdistäviä taustatekijöitä ovat parisuhteen ongelmat, erotilanteeseen liittyvä kriisi ja eroaikeet, vanhemman mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä taloudelliset vaikeudet. Yksiselitteisiä indikaattoreita ei ole tutkimuksissa löydetty ja uhkaavan perhe- ja lapsensurman tunnistaminen on äärimmäisen vaikeaa, vaikka jälkikäteen hälytysmerkkejä voidaankin todeta. Perheessä esiintyvä väkivaltakäyttäytyminen voi lisätä lähisuhde- ja perheväkivallan käytön vakavimman muodon, perhesurman uhkaa silloin, kun perheen tilanne jostain syystä kärjistyy. Vaikka lähisuhdeväkivalta ei yleensä johda perhe- ja lapsen surmaan, se voi olla viranomaisille ja keskeisille toimijoille

signaali sekä huolenaiheen merkki, johon puuttumalla voidaan ehkäistä väkivallan lisääntymistä ja raaistumista. Perhesurmien tekijöistä suurin osa on käyttänyt väkivaltaa kumppaniaan tai lapsiaan kohtaan jo ennen tekoaan.

Sisarusten välistä väkivaltaa on vaikea tunnistaa, sillä on vaikeaa laittaa rajaa siihen mikä on normaalia lasten ja nuorten nahistelua ja mikä sitten katsotaan jo väkivallaksi. Sisarusten välinen väkivalta ilmentää aina jollakin tavalla perheen kokonaistilannetta ja perheen aikuisten suhteen laadulla on yhteys sisarussuhteen laatuun. Perheissä tunteiden nimeäminen ja tunnistaminen on haastavaa, ei puhuta tunnetiloista tai osoiteta tunteita perheen sisällä. Toisen ihmisen arvostus ja kunnioitus aikuisten välillä heijastuu lapsiin. Aikuisen malli lapselle ja nuorelle on tärkeä. Lapsi tai nuori voi pitää väkivaltaa normaalina sisaruuteen kuuluvana asiana.

Hiljainen hyväksyntä väkivallalle voi viedä oman arvon tunteen, varsinkin jos väkivalta muuttuu siedettäväksi osaksi omaa elämää. Lapsi ei tule perheessä kuulluksi tai nähdyksi. Sen seurauksena itsetunto murenee, minäkuva heikkenee ja lopulta lapsi tai nuori vetäytyy syrjään ja eristäytyy. Jos taustalta löytyy sisarusten välistä väkivaltaa, se voi olla näkyvää tai näkymätöntä. Sisarusten välistä väkivaltaa kokenut voi olla itkuinen, sulkeutunut, ei uskalla puhua, itsetunnon murenemisen myötä hän voi masentua.

Sisarusten välisen väkivallan ilmenemismuotoja:

- Fyysistä väkivaltaa on kiinnikäyminen, läpsiminen, tukistaminen, lyöminen, sylkeminen ja tappeleminen.
- Henkistä väkivaltaa on haukkuminen, nimittely, vähättely, mustamaalaaminen, huomiotta jättäminen, puhumattomuus, ulkopuolelle jättäminen ja dissaaminen. Omaisuuden vahingoittaminen, tavaroiden, vaatteiden, meikien varastaminen tai luvatta käyttäminen.
- Sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaamista ja väkivaltaa on perättömien tietojen tai kuvien levittäminen.
- Seksuaalista väkivaltaa on seksuaalisille materiaalille altistaminen (laulut, kuvat, videot), koskettelu, masturboiminen toisen nähden.

Lapsiuhritutkimuksessa on joka viidennessä pahoinpitelytapauksessa tekijäksi ilmoitettu sisko tai veli. Lasten aggressio on usein impulsiivisempaa ja hillitsemättömämpää kuin aikuisten aggressio ja aiheuttaa vakavia seurauksia ja traumatisoitumista.

2.1. Väkivallan muodot

HENKINEN VÄKIVALTA

- Nimittely, halventaminen, arvostelu, nöyryyttäminen, alistaminen, vähättely
- Huutaminen, raivoaminen, sanaton piinaaminen
- Pelottelu, syytely, uhkailu, uhan ja pelon ilmapiiri, kiristäminen
- Eristäminen, sosiaalisen kanssakäymisen rajoittaminen
- Mustasukkaisuus, kontrollointi
- Tappouhkauksilla ja itsemurhalla uhkailu
- Omaisuuden vahingoittaminen ja piilottelu tai sillä uhkailu
- Fyysisellä väkivallalla uhkailu
- Kotieläinten vahingoittaminen

IHMISKAUPPA

- Seksuaalinen hyväksikäyttö, prostituutio
- Työvoiman hyväksikäyttö
- Pakkoavioliitto
- Kerjäämisessä hyväksikäyttäminen
- Rikollisessa toiminnassa hyväksikäyttäminen

KALTOINKOHTELU TAI LAIMINLYÖNTI

- Lapsen, vanhuksen tai vammaisen henkilön jättäminen vaille hoitoa, apua tai huolenpitoa tilanteissa, joissa hän on niistä riippuvainen

KUNNIAAN LIITTYVÄ VÄKIVALTA

- Tyttöihin ja naisiin kohdistuva väkivalta
- FGM -sukuelinten silpominen
- Pakottaminen, pakkoavioliitto
- Eristäminen
- Pukeutumisen ja liikkumisen rajoittaminen

HENGELLINEN VÄKIVALTA

- Pakottaminen tai painostaminen uskonnon harjoittamiseen
- Uskonnollisilla säännöillä pelotteleminen
- Toisen ihmisen uskonnollisuuden tai uskonnollisten tarpeiden pilkkaaminen ja halveksiminen

DIGITAALINEN VÄKIVALTA

- Kontrollointi digiteknologiaa käyttäen
- Jatkuva some-tilien tarkkailu
- Mustamaalaaminen verkkoyhteisöissä tai somessa
- Intiimien kuvien tai videoiden julkaiseminen ja jakaminen
- Velvollisuus olla tavoitettavissa, aktiivisuuden vahtiminen
- GPS-seurantalaitteet, vakoiluohjelmat

TALOUDELLINEN VÄKIVALTA

- Toisen rahojen ja omaisuuden luvaton sekä holtiton käyttö
- Toisen rahankäytön kontrollointi ja estäminen
- Taloudellisella väkivallalla uhkailu ja kiristäminen
- Velanottoa toisen nimiin

VÄKIVALLAN MUODOT

VAINO

- Toistuvat puhelut, viestit, kirjeet, sähköpostit
- Seuraaminen, tarkkailu, lähestymisyritykset, pelottelu
- Netissä tapahtuva häiritsevä käyttäytyminen
- Omaisuuden vahingoittaminen

SEURUSTELUVÄKIVALTA

- Liiallinen mustasukkaisuus
- Omiminen, kontrollointi
- Eristäminen kavereista tai perheestä

KIUSAAMINEN

- Koulu- ja työpaikkakiusaaminen
- Perättömien juttujen levitys, kuvien julkaiseminen luvatta
- Porukasta ulkopuolelle jättäminen

KEMIAALINEN VÄKIVALTA

- Toisen ihmisen vahingoittaminen lääkkeillä, päihteillä, kemikaaleilla tai liuottimilla

FYYSINEN VÄKIVALTA

- Läpsiminen, lyöminen, tukistaminen, raapiminen, pureminen, sylkeminen
- Töniminen, potkiminen, tarttuminen, ravistelu, kiinnipitäminen
- Kuristaminen, polttaminen esim. tupakalla
- Tavaroilla heittäminen
- Teräaseella lyöminen, ampuminen
- Liikkumisen estäminen, lukitseminen tai kahlitseminen jonnekin
- Unen riistäminen
- Hoidotta jättäminen, lääkkeiden tai apuvälineiden panttaaminen
- Hoidettavan kovakourainen käsittelyminen

SEKSUAALINEN VÄKIVALTA

- Ahdistelu, koskettelu, seksuaalisiin tekoihin pakottaminen
- Seksuaalisella väkivallalla uhkailu
- Raiskaus, raiskauksen yritys
- Ehkäisyn kieltäminen
- Aborttiin pakottaminen tai sen kieltäminen
- FGM -sukuelinten silpominen
- Pornon katsomiseen pakottaminen
- Seksin kuvaaminen tai kuvien julkaiseminen luvatta

LASTEN KÄYTTÖ VÄKIVALLAN VÄLINEENÄ

- Uhkailu lasten vahingoittamisella
- Vanhemman uhkailu lasten huollon menettämällä
- Lasten käyttö kielteisten viestien välittäjänä
- Lasten tapaamisten väärinkäyttö
- Lasten manipulointi toista vanhempaa vastaan
- Kontrollointi lasten kautta

SISARUSTEN VÄLINEN VÄKIVALTA

- Kinastelut, riidat, tappelut
 - missä menee raja?
- Tavaroiden ja vaatteiden lainaaminen luvatta
- Toisen sisaruksen suosiminen

2.2. Väkivallan kierre

Väkivaltaisen perheen tai parin elämässä toistuvat tietyt vaiheet. Lähisuhde- ja perheväkivallan prosessi etenee syklisesti näin:

Ensimmäisessä vaiheessa esiintyy erimielisyyttä, välit kiristyvät ja riidellään. Puolisoon kohdistuvat odotukset ovat jääneet toteutumatta ja tyytymättömyys luo riitaa. Riitelyyn voi liittyä myös tönimistä, uhoamista, nöyryyttämistä ja tavaroiden rikkomista. Erimielisyys jää usein käsittelemättä ja jännitys kasvaa.

Jännityksen kasvua seuraa väkivaltainen pahoinpitely. Tavallisesti jokin toisarvoinen asia laukaisee pahoinpitelyn. Vaiheeseen saattaa liittyä myös päihteiden käyttöä, joka voi merkitä väkivallantekijälle hyväksytyä syytä käyttäytyä väkivaltaisesti.

Pahoinpitelyn jälkeen seuraa rauhallinen vaihe, jonka aikana pahoinpitelijä ilmaisee katumusta, pyytää anteeksi ja hyvittää tekoaan. Pahoinpitelijän ahdistus ja häpeä kannustavat häntä lupauksiin väkivallattomasta elämästä: "Tämä ei koskaan enää toistu!"

Anteeksipyyttämistä seuraa anteeksianto. Kumpikin puoliso haluaa elämän jatkuvan rauhallisena. Jonkin aikaa menee yleensä hyvin, mutta hoitamattomana väkivallalla on

tapana uusiutua. Vähitellen väkivalta voi muuttua yhä kovemmaksi ja väkivaltakierre pyöriä yhä kiivaammin. Väkivallasta saattaa tulla perheelle luonnoton vääristyneen todellisuuden tila, jonka piirteitä ovat väkivallan vähättely ja väkivallan oikeutettuna pitäminen. Anteeksipyyttämisen vaiheessa molemmat puoliset haluavat muutosta ja uskovat siihen. Se on hyvä tilaisuus hakea apua molemmille osapuolille yhdessä ja erikseen tilanteesta ja tarpeista riippuen.

3. LASTEN KOKEMA VÄKIVALTA

Jokainen lähisuhde- ja perheväkivaltaa kokenut lapsi tarvitsee apua. Väkivalta vaikuttaa lapseen aina jollain tavalla. Siihen, mitkä vaikutukset ovat, liittyy monenlaisia tekijöitä, kuten lapsen kehitystaso, väkivalta-altistuksen kesto ja laatu sekä lapsen tunnesuhde tekijään ja uhriin. Lähisuhdeväkivalta voi kohdistua suoraan lapseen itseensä, se voi olla vanhempien välistä tai muiden lapselle läheisten välistä väkivaltaa.

Lapset voivat kohdata väkivaltaa myös ikätovereidensa taholta. Etelä-Karjalan alueella on laadittu toimintamalli lasten lainvastaisiin tekoihin puuttumiseksi. Moniammatillinen työryhmä selvittää yhdessä perheen kanssa tilannetta ja varhaisella puuttumisella pyritään estämään väkivallan toistuminen. Linkki toimintamalliin on perusopetuksen Wilmassa.

3.1. Lapsi lähisuhdeväkivallan todistajana

Lapsi on yleensä tietoinen perheväkivallasta, vaikka väkivalta ei kohdistuisikaan häneen itseensä. Lapsi voi herätä yöllisiin riitoihin, vaikka vanhemmat luulevat hänen nukkuvan. Lapsi kuulee asioita vanhempien tietämättä. Lapsi aistii perheen kireän ilmapiirin ja osaa ennakoida väkivaltatilanteita. Lapsi oppii olemaan varuillaan, hän pystyy lukemaan pienistä merkeistä ilmeistä, eleistä, äänensävyistä, milloin väkivallan uhka on ilmassa. Myös pieni vauva reagoi väkivaltaan ja kodin ilmapiirin muutokseen. Toinen vanhemmista voi myös varoittaa lasta uhasta ja pyytää olemaan kiltisti.

Lapsi ei yleensä osaa tai uskalla ottaa kokemaansa väkivaltaa puheeksi. Hän häpeää väkivaltaa ja haluaa suojella vanhempiaan. Perheväkivallan vaikutusten ja oireiden huomaaminen lapsessa on tärkeää, jotta lapsen tilanteeseen voitaisiin puuttua mahdollisimman varhain. Työntekijän on otettava väkivalta puheeksi ja annettava lapselle mahdollisuus puhua traumaattisesta kokemuksesta. Oireet lapsen traumatisoitumisesta vaihtelevat lapsen ikätason mukaan.

- Vauvaikäisen traumatisoituminen voi näkyä levottomuutena, apaattisuutena, kehityksen pysähtymisenä tai taantumisenä sekä uni- ja syömishäiriöinä.

- Leikki-ikäisen oireilu voi olla levottomuutta, takertumista aikuisiin, aggressiivisuutta, ilottomuutta, syyllisyyden tunteita ja aina samanlaisina toistuvien leikkien leikkimistä.
- Kouluiässä traumatisoituminen voi ilmetä ajattelun taantumisenä, syyllisyytenä, rajattomana käyttäytymisenä, kouluvaikeuksina sekä vaikeuksina kaverisuhteissa. Koululaisilla voi olla oppimisvaikeuksia, levottomuutta ja vaikeuksia keskittyä oppitunneilla.
- Teini-iässä käyttäytyminen voi muuttua rajuksi, voi olla kostosuunnitelmia väkivallantekijälle, masennusta, vetäytymistä kaverisuhteista tai voimakasta sitoutumista kaverisuhteisiin ja itsemurhapuheita.

Perheväkivallan todistajaksi joutuminen on lapselle haitallista, sillä lapsi voi kokea väkivaltatilanteet, esim. vanhempaan tai muuhun läheiseen kohdistuvan väkivallan, jopa pelottavammaksi kuin itseensä kohdistuvan. Lapsi ei aina ymmärrä tiedollisella tasolla mistä on kyse. Tunnetasolla lapsi ymmärtää, että jotain pahaa tapahtuu. Lapsi pelkää usein, että joku, yleensä äiti, saattaa kuolla. Väkivallan todistajaksi joutuminen voi aiheuttaa lapselle posttraumaattisen stressireaktion, jonka oireita voi olla:

- Traumaattisen tapahtuman uudelleenkokeminen: muistikuvat tapahtumista tulevat väkisin mieleen, lapsi leikkii pakonomaisesti tietynlaisia leikkejä ja näkee toistuvia painajaisia. Lapsella voi olla myös somaattisia oireita, kuten vatsakipua ja päänsärkyä.
- Pyrkimys välttää traumaan liittyviä asioita: lapsen voi olla vaikea muistaa väkivaltatilanteeseen liittyviä asioita, hän ei halua puhua tapahtuneesta ja tunnereaktiot voivat puuttua.
- Kohonnut vireystaso: lapsi on levoton, hänen on vaikea keskittyä, hän ärsyyntyy helposti, on pelokas ja varuillaan. Myös nukahtaminen voi olla vaikeaa ja lapsi saattaa heräillä öisin.
- Jos perheväkivalta jatkuu pitkään, lapsen huomio voi keskittyä korostuneesti väkivaltatilanteiden ennakoimiseen ja tästä hetkestä selviytymiseen. Voimia ei välttämättä riitä muuhun. Lapsi saattaa myös oppia, että väkivalta on hyväksytty keino ratkaista ristiriitoja.

3.2. Lapsen kaltoinkohtelu ja sen muodot

Lapsen kaltoinkohtelulla tarkoitetaan vanhempien tai muiden aikuisten toimintaa, joka vahingoittaa lasta henkisesti tai fyysisesti. Lapsen kaltoinkohtelu pitää sisällään kaikki aikuisten ihmisten teot ja tekemättä jättämiset, jotka aiheuttavat lapselle vahinkoa. Lapsen perustarpeiden laiminlyönti on lapsen kaltoinkohtelua. Perustarpeiden laiminlyönti voi ilmetä monilla eri tavalla, esim. huonona hygienian hoitona, tarjotun ravinnon vähäisyytenä tai yksipuolisuutena, terveydenhoidon laiminlyömisinä sekä emotionaalisten tarpeiden laiminlyöntinä. Perustarpeiden laiminlyöntiä on myös piittaamattomuus suojelun ja turvan takaamisesta lapselle ja koulunkäynnin epäminen lapselta.

Jokainen lapsi tarvitsee tunteen, että hän on hyväksytty ja toivottu. Hyväksytyksi ja rakastetuksi tuleminen vaikuttaa lapsen minäkuvan, itsetunnon ja mielenterveyden kehittymiseen. Onnistumisen elämykset kasvattavat itsetuntoa. Lapsi tarvitsee hyväksynnän tunnetta arjessa eteen tulevista epäonnistumisista huolimatta. Jos lapsen tarpeet laiminlyödään jatkuvasti ja hän kokee liian usein pettymyksiä, hänen on vaikea luottaa aikuisiin, elämään tai itseensä. Lapsen minäkuva murentaa vähättely, nimittely, väheksyminen, moittiminen, syyttely, kritisointi ja kontrollointi. Merkityksellistä on tapa ja sävy, miten vanhempi puhuu lapsesta ja lapselleen. Negatiivinen vuorovaikutus vaikuttaa kielteisesti lapsen kehitykseen. Kielteinen vuorovaikutus voi vaikuttaa siihen, että lapsi kokee itsensä yksinäiseksi, hylätyksi ja turvattomaksi. Lapselle voi kehittyä negatiivinen minäkuva ja tämä altistaa myös aikuisiän vuorovaikutus- ja parisuhdeongelmille sekä mielenterveyden ongelmille.

Ensiarvoisen tärkeää on varhainen puuttuminen, jos lasta kohdellaan kaltoin. Näin ehkäistään ongelmien kasaantuminen ja pahentuminen sekä katkaistaan väkivallan kierre. Lähisuhde- ja perheväkivallan eri muodot esiintyvät yleensä yhtä aikaa. Jos perheessä on parisuhdeväkivaltaa, on lapsilla suuri riski joutua kaltoin kohdelluiksi. On todettu, että myös lapsen pitkäaikainen sairaus tai vamma lisää lapsen riskiä joutua kaltoinkohdeltun kohteeksi.

3.3. Lapsen kohdistuva henkinen väkivalta

Henkisellä väkivallalla tarkoitetaan tekoja, jolla aiheutetaan haittaa lapsen psyykkiselle ja tunne-elämän kehittymiselle. Henkinen väkivalta pitää sisällään esim. huutamisen, nimittelyn, vähättelyn, rakkaudettomuuden ja hylkäämisellä uhkailun. Myös fyysinen väkivalta ja sillä uhkaaminen on henkistä pahoinpitelyä. Henkinen väkivalta tuhoaa välittävän ja kannustavan kasvu ympäristön. Henkinen väkivalta voi olla jopa haitallisempaa lapsen kehitykselle kuin fyysinen väkivalta. Fyysistä väkivaltaa aikuinen usein katu tai pyytää lapselta anteeksi, mutta henkistä väkivaltaa aikuinen ei itse välttämättä edes tunnista väkivallaksi. Fyysistä väkivaltaa lapsen elämässä saattaa olla vain hetkittäin, kun taas henkinen väkivalta on usein jatkuvampaa. Aikuisten välisen väkivallan näkeminen ja kokeminen on myös henkistä väkivaltaa, ja se vaikuttaa vahvasti lapsen turvallisuuden tunteeseen.

3.4. Lapsen kohdistuva fyysinen väkivalta

Fyysisellä pahoinpitelyllä tarkoitetaan lapsen kohdistuvaa fyysistä väkivaltaa, joka vahingoittaa lapsen terveyttä ja aiheuttaa hänelle kipua. Väkivalta voi pitää sisällään esim. lyömistä, potkimista, ravistelua, polttamista tai lapsen huumaamista kemiallisilla aineilla. Lapsille syntyviä tyypillisiä vammoja pahoinpitelystä ovat mustelmat oudoissa

paikoissa, palovammat, luunmurtumat, pään alueen vammat sekä sisäelinvammat. Lasten pahoinpitelyn tunnistaminen on ensiarvoisen tärkeää, koska raaistuessaan väkivalta voi johtaa kuolemaan.

Vauvan ravistelu on fyysistä väkivaltaa. Ravistelulle altistavat eniten vauvan itkuisuus sekä hoitajan väsymys ja keinottomuus. Ravistelusta seuraavia välittömiä oireita ovat esim. oksentelu, itkuisuus, huono syöminen, tajunnantason häiriöt, hengityskatkokset ja kouristukset. Pitkäaikaisseurauksia voivat olla mm. näkövammat, oppimisvaikeudet ja epilepsia-kohtaukset. Pahimmillaan ravistelu voi johtaa vauvan kuolemaan.

Kuritusväkivallalla aikuinen pyrkii kipua ja epämukavaa oloa aiheuttamalla rankaisemaan lasta tai muokkaamaan lapsen käytöstä. Kuritusväkivalta voi pitää sisällään läpsimistä, luunappien antamista, tukistamista, tönimistä ja lapsen läimäyttämistä. Kuritusväkivallan taustalla voi olla harkittu kasvatustapa tai vanhemman uupumisen aiheuttama kyvyttömyys muunlaiseen rajoittamiseen. Suomessa kuritusväkivalta on kielletty laissa jo vuonna 1984, mutta monessa maassa se on edelleen sallittua.

Kemiallinen väkivalta tarkoittaa huumaavan lääkeaineen tai alkoholin antamista lapselle. Esimerkiksi huonosti nukkuvaa ja levotonta lasta on saatettu rauhoittaa antamalla hänelle unilääkettä tai muuta päihdyttävää ainetta. Kemiallisen väkivallan mahdollisuus tulee huomioida, jos lapsi on epäselvästä syystä unelias, sekava tai hänen tajunnantonsa vaihtelee.

Tytön sukuelinten silpominen tarkoittaa kaikkia kulttuurisista tai muista ei-lääketieteellisistä syistä tehtäviä toimenpiteitä, joissa poistetaan osittain tai kokonaan ulkoiset sukuelimet tai niitä vahingoitetaan jollain muulla tavalla. Perinne tyttöjen ympärileikkauksista elää edelleen vahvana esimerkiksi monissa Afrikan maissa. Ympärileikkauksia tehdään myös joissain Lähi-Idän ja Aasian maissa. Ilmiötä saattaa entistä enemmän näkyä myös Suomessa kansainvälisen muuttoliikkeen lisääntyessä. Ympärileikkauksikä vaihtelee eri alueilla ja eri etnisissä ryhmissä, yleensä se tehdään kuitenkin ennen 15 vuoden ikää. Maailman terveysjärjestö WHO on luokitellut ympärileikkaukset neljään eri pääryhmään, jotka kertovat ympärileikkauksen vammojen laajuudesta. Kaikki ympärileikkauksen muodot ovat Suomessa rangaistava teko. Jos tyttö viedään ulkomaille leikattavaksi, teko on rangaistava, kun se kohdistuu Suomen kansalaiseen tai täällä pysyvästi asuvaan henkilöön.

Poikien ei-lääketieteellinen ympärileikkaus on toimenpide, jossa uskonnollisiin tai kulttuurisiin syihin vedoten poistetaan pojan siittimestä esinahkaa. Suomessa asiaa ei ole laissa kielletty, mutta se loukkaa lapsen koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta.

3.5. Lapsen kohdistuva seksuaaliväkivalta

Lapsen seksuaalisella riistolla tarkoitetaan kaikkia niitä ilmiöitä, jotka loukkaavat lapsen seksuaalista koskemattomuutta. On syytä korostaa, ettei lapsen seksuaaliseen riistoon pidä sekoittaa vanhempien osoittamaa tavanomaista hellyyttä lapsiaan kohtaan, kuten suukottelua ja hyväilyjä. Siihen ei liity seksuaaliselle hyväksikäytölle tunnusomaista sailailua ja häpeää, eikä aikuinen tavoittele sillä seksuaalista mielihyvää.

Lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä on alle 16-vuotiaaseen lapseen kohdistuva koskettelu tai muu seksuaalinen teko, joka on omiaan vahingoittamaan hänen kehitystään. Hyväksikäyttöä voi olla myös ilman yhdyntää. Lähtökohtaisesti sukupuoliyhteys katsotaan törkeäksi lapsen hyväksikäytöksi (Rikoslaki 20 luku 6-7§). Ikäraja on 18 vuotta, jos tekijä on lapsen vanhempi tai vanhempaan rinnastettavissa oleva henkilö ja asuu samassa taloudessa. Myös hyväksikäytön yritys on rangaistava teko. Rikoslakia ei sovelleta nuorten keskinäiseen vapaaehtoiseen seurusteluun. Edellytyksenä on kuitenkin nuorten suunnilleen sama ikä- ja kehitystaso. Hyväksikäyttöä on myös lapsen altistaminen ikään ja kehitystasoon soveltumattomille seksuaalisille ärsykeille, esimerkiksi saattamalla hänet seuraamaan yhdyntöjä, näyttämällä hänelle pornofilmejä tai -lehtiä.

Raiskaus on toisen pakottamista sukupuoliyhteyteen uhkaamalla tai käyttämällä väkivaltaa (Rikoslaki 20 luku 1§). Raiskauksesta tuomitaan myös, jos henkilö on sukupuoliyhteydessä käyttäen hyväksi toisen tiedottomuutta, sairautta, vammaisuutta, pelkotilaa tai muuta sellaista tilaa, jossa toinen on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan. Toisen tiedottomuuden tai vastaavan tilan ei tarvitse olla tekijän aiheuttamaa. Myös raiskauksen yritys on rangaistavaa. Alle 18-vuotiaaseen henkilöön kohdistuva raiskaus on lain mukaan aina törkeä raiskaus.

Seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistönä on toiseen henkilöön kohdistuva koskettelu, joka on omiaan loukkaamaan tämän itsemääräämisoikeutta (Rikoslaki 20 luku 5a§).

Sukupuoliyhteys lähisukulaisten kesken on kielletty oman lapsen tai tämän jälkeläisen kanssa, oman vanhemman tai isovanhemman kanssa sekä sisarusten kesken (Rikoslaki 17 luku 22 §). Rangaistuksena on sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Rangaistusta ei määrätä henkilölle, joka on teon tapahtuessa ollut alle 18-vuotias, tai joka on pakotettu tai lainvastaisesti taivutettu sukupuoliyhteyteen. Tämä lainkohta koskee in-sestiä, joka merkitsee kansainvälisessä kielenkäytössä sukupuoliyhteyttä biologisten lähisukulaisten kesken, olivatpa osapuolet lapsia tai aikuisia. Jokapäiväisessä kielenkäytössä in-sestin piiriin luetaan joskus myös samaan kotitalouteen kuuluvat muutkin jäsenet.

Seksipalvelujen ostaminen alle 18-vuotiaalta on kriminalisoitu, tällöin tarkoitetaan sukupuoliyhteyttä tai muuta seksuaalista tekoa, josta luvataan tai annetaan korvausta.

Vastikkeelta ei edellytetä taloudellista arvoa vaan kyse voi olla esimerkiksi suosituksesta. (Rikoslaki 20 luku 8 a §). Lisäksi paritus kaikissa muodoissaan on kielletty.

Lastensuojelulain 25 §:n 3 momentissa on säädetty, että lastensuojelulain mukaiset ilmoitusvelvolliset tahot ovat velvollisia ilmoittamaan poliisille, kun heille on tehtävässä tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä lapseen kohdistunutta rikoslain 20 luvussa rangaistavaksi säädettyä tekoa. Ilmoitusvelvollisuuden edellytyksenä on, että epäily lapseen mahdollisesti kohdistuneesta seksuaalisesta hyväksikäytöstä on saatu ilmoitusvelvolliselle kuuluvan tehtävän hoitamisessa.

3.6. Lapseen kohdistuva väkivalta digitaalisessa mediassa

Seksuaalinen häirintä digitaalisessa mediassa on yleistynyt ja digitaalinen media liittyy yhä useimmin lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin. Sen välityksellä on helppo olla yhteydessä lapsiin, lähettää viestejä ja ottaa sekä jakaa erilaista seksuaalista kuva- ja videomateriaalia. Lapset ja nuoret mieltävät usein seksuaalisen häirinnän ja siihen liittyvän kiusaamisen olevan yleisimmin vitsailua, mutta merkittävä osa pitää tekoja loukkaavina.

Digitaalisessa mediassa tapahtuvaa seksuaalinen häirintää ei pidä vähätellä ja olettaa sen lähtökohtaisesti olevan vähäisempää, kuin samassa fyysisessä tilassa toteutetun seksuaaliväkivallan. Tilanteet joissa lasta seksuaalisesti esittävä kuva tai video on lähtenyt verkossa leviämään voi johtaa tunteeseen siitä, että seksuaaliväkivalta jatkuu. Uhrin, joiden kuvat tai videomateriaalit ovat lähteneet leviämään, joutuvat seksuaaliväkivaltraumasta toipumisen lisäksi kehittämään itselleen selviytymiskeinoja, joiden avulla selviytyvät materiaalin leviämisestä.

Digitaalisessa mediassa seksuaalinen häirintä sisältää seksuaalissävytteisten sivustojen, kuvien, videoiden, kommenttien ja viestien jakamista. Lapsia houkutellessa ja painostetaan tuottamaan itse seksuaalista kuvamateriaalia. Lapsia voidaan kiristää lähetetyn kuvamateriaalin avulla. Moni lapsi vastaanottaa seksuaalissävytteisiä viestejä aikuiselta, mutta tapaukset päätyvät hyvin harvoin vanhempien tai viranomaisen tietoon. Häpeän tunne ja pelko mahdollisesta digitaalisen median käyttörajoituksesta ovat usein syy sille, etteivät lapset ja nuoret kerro seksuaalisesta häirinnästä aikuiselle.

Pelastakaa lapset ry julkaisi keväällä 2021 selvityksen, jonka mukaan lähes 90 prosenttia kyselyyn vastanneista lapsista ja nuorista oli saanut seksuaalissävytteisiä viestejä aikuiselta. Alastonkuvia aikuiselta oli vastaanottanut lähes 80 prosenttia vastaajista.

Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapito. Lapsipornolla tarkoitetaan todellisuuspohjaista tai todenmukaista kuvaa, jossa esitetään lasta sukupuolisiveellisyttä loukkaavalla tavalla. Kysymyksessä voi olla valokuva, videonauha, elokuva, piirros, sarjakuva tai muu kuvatalenne esimerkiksi internetissä. Hallussapidolta ei

edellytetä, että kuva on fyysisesti tekijän hallussa (esimerkiksi tallennettuna tietokoneelle). Myös teknisten laitteiden välityksellä hankittu pääsy tällaiseen materiaaliin luetaan hallussapidoksi. (Rikoslaki 17 luku 19 §). Myös sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen on rikos.(Rikoslaki 20 luku 8 c §)

Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämisestä rangaistuksena on sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta (Rikoslaki 17 luku 18 §). Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan, kuvatallenteen tai esineen myyminen alle 15-vuotiaalle, sellaisen mainostaminen ja asettaminen julkisesti nähtäville on kielletty (Rikoslaki 17 luku 20 §).

3.7. Lapsikaappaus

Lapsikaappaus on harvinainen, mutta koko ajan yleistyvä rikos. Kansainvälisestä lapsikaappauksesta on yleensä kyse silloin, kun pysyvästi Suomessa asunut alle 16-vuotias lapsi on viety ilman huoltajan suostumusta ulkomaille tai jätetty sieltä palauttamatta tapaamisoikeuden jälkeen.

Mikäli lapsi on viety luvatta Suomesta ulkomaille, lapsikaappausasioita ja lasten palautuspyyntöjä hoitavat Suomessa eri ministeriöt riippuen siitä, mihin valtioon lapsi on viety. Epäiltäessä lapsikaappausta tai lapsikaappauksen uhkaa yhteydenotto poliisiin, kotipaikkakunnan lastensuojeluun tai sosiaalipäivystykseen voi olla tarpeen, koska näillä viranomaisilla on toimivaltaa lapsen suojaamiseksi Suomessa. Poliisin tehtävänä on selvittää lapsen sijainti palauttamista varten ja suorittaa asiassa esitutkinta. Varsinainen lapsen palauttaminen on siviilioikeudellinen asia ja asiaa hoitava keskusviranomaisen riippuu siitä, onko lapsi kaapattu Haagin lapsikaappaus sopimuksen sopimusvaltioon.

Jos lapsi on viety ns. Haagin sopimukseen kuuluvaan valtioon, asiaa hoitaa oikeusministeriö. Haagin lapsikaappaus sopimukseen kuuluvat lähes kaikki Euroopan valtiot, Venäjä, Yhdysvallat, Japani ja Thaimaa. Oikeusministeriö antaa ohjeita palautushakemuksen tekemiseksi. Jos lapsi on viety valtioon, joka ei ole Haagin sopimuksen osapuoli, tehtävä kuuluu ulkoasiainministeriölle (konsuliasioden yksikkö). Ulkoasiainministeriö avustaa kaappauksen selvittämisessä.

Jos lapsi on kaapattu Suomeen, Helsingin hovioikeus tai Korkein oikeus voi antaa päätöksen, jossa lapsi määrätään palautettavaksi asuinvaltionsa. Tuomioistuin lähettää päätöksen paikalliselle ulosottomiehelle, jonka on huolehdittava täytäntöönpanosta kiireellisesti. Lapsen palauttamisesta annetun päätöksen täytäntöönpanosta säädetään lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (361/1983).

Joskus on epäselvää, mihin valtioon lapsi on viety tai mikä on hänen tarkempi olinpaikkansa. Poliisi voi tehdä lapsesta katoamisilmoituksen. Paikallispoliisi voi tehdä etsintä-

kuulutuksen kadonneesta henkilöstä Schengenin tietojärjestelmään (SIS) tai keskusrikospoliisin välityksellä Interpolille. Poliisi voi tehdä Schengenin tietojärjestelmään myös turvasäilöönottokuulutuksen, joka antaa lapsen kohtaaville viranomaisille tavallista katoamisilmoitusta paremmat edellytykset puuttua tilanteeseen ja lapsi voidaan ottaa taapaamispaikan toimivaltaisen viranomaisen haltuun. Tilanteessa, jossa lapsen olinpaikka on tuntematon, on poliisilla useimmiten parhaat edellytykset asian selvittämiseksi.

Lapsen palauttamisesta annetun päätöksen täytäntöönpanosta säädetään lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (361/1983). Lain 46 §:n mukaan palauttämispäätös on pantava täytäntöön noutamalla. Lapsen palauttaminen on oikeudellisesti monimutkainen prosessi. Lapsikaappaus ei ole aina rikos ulkomailla, vaikka se Suomessa katsottaisiin rikokseksi. Rikosoikeudellinen menettely kohdistuu vain lapsen kaapanneeseen vanhempaan, eikä se johda automaattisesti lapsen palauttamiseen. Ennen rikosilmoituksen tekemistä on hyvä harkita rikosilmoituksen tekemisen etuja ja mahdollisia haittoja lapsen palauttamisprosessin kannalta. Rikosprosessin käynnistäminen saattaa vaikeuttaa vanhemman ja lapsen vapaaehtoista palaamista, sillä rikosprosessi usein kiristää vanhempien jo entuudestaan kärjistyneitä välejä. Joissakin tilanteissa, esimerkiksi kun lapsen olinpaikasta ei ole tietoa, rikosprosessi saattaa olla välttämätön ja edistää lapsen löytymistä.

Täytäntöönpanolain 32 §:n mukaan sosiaalihuollon viranomaisen on annettava ulosotomiehen pyynnöstä täytäntöönpanon suorittamiseksi tarpeellista virka-apua. Täytäntöönpanolain 24 §:n mukaan sosiaaliviranomaisen on oltava läsnä noutamisessa. Sosiaaliviranomaisen on pyydettävä paikalle saatavilla oleva lapselle läheinen henkilö ja tarvittaessa kutsuttava paikalle lääkäri tai muu asiantuntija. Käytännössä sosiaaliviranomaisen läsnäolo on tarpeen noutotilanteessa, jotta noutaminen voidaan toteuttaa mahdollisimman hienovaraisesti lasta järkyttämättä.

Sosiaalityöntekijän tehtäviin kuuluu lapsen noutotilanteessa arvioida ja turvata lapsen etua sekä tukea lasta. Sosiaalityöntekijä voi rauhoittaa noutotilannetta ja tukea myös vanhempia, jotta nouto voidaan toteuttaa siten, että lapselle ei aiheuteta ylimääräistä hätää, ja että nouto saadaan toteutettua muutoinkin lapsen hyvinvointi turvaten. Sosiaalityöntekijä varmistaa myös, että lapselle otetaan mukaan kaikki tarvittavat vaatteet ja tavarat.

3.8. Edunvalvojan määrääminen lapselle

Jos lapsen huoltaja tai lapselle läheinen ihminen on epäiltynä lapsen pahoinpitelystä tai seksuaalisesta hyväksikäytöstä, tulee lapselle määrätä Lastensuojelulain 22 §:n mukaan edunvalvoja valvomaan lapsen etua ja oikeutta, sekä käyttämään lapsen puhevaltaa. Lapsen sosiaalityöntekijän velvollisuus on huolehtia siitä, että edunvalvoja haetaan lap-

selle tarvittaessa. Hakemus tehdään digi- ja väestötietovirastoon, jos huoltajat ovat yksimielisiä ja käräjäoikeuteen, jos huoltajien suostumusta ei saada. Rikosasioissa poliisi pääsääntöisesti hakee lapselle edunvalvojan.

4. AIKUISTEN VÄLINEN LÄHISUHDEVÄKIVALTA

Lähisuhde- ja perheväkivalta on ilmiö, joka aiheuttaa inhimillisen kärsimyksen lisäksi yhteiskunnallisesti merkittäviä taloudellisia menetyksiä. Asian vakavuuden vuoksi lähisuhdeväkivalta on yleisen syytteen alainen rikos. Tutkimusten mukaan suunnilleen yhtä moni naisista ja miehistä on kokenut parisuhdeväkivaltaa. Miehillä avun hakemiseen on usein isompi kynnyks, ja julkisuudessa miesten kokema lähisuhde- ja perheväkivalta jää usein vähemmälle huomiolle. Ihmissuhteissa väkivalta ilmenee eri tavoin riippuen osallisten elämäntilanteesta, iästä ja arvoista. Väkivalta voi alkaa vähitellen, jolloin sitä on vaikeaa alkuvaiheessa tunnistaa väkivallaksi. Vähäistäkään väkivaltaa ei tarvitse hyväksyä tai sietää.

Väkivallalla on monenlaisia lyhyt- ja pitkäkestoisia vaikutuksia. Väkivalta voi aiheuttaa fyysisen tai psyykkisen vamman, kehityksen häiriintymisen, perustarpeiden tyydyttämättä jättämisen ja pahimmillaan kuoleman. Fyysisiä pitkäkestoisia seurauksia voivat olla esim. aivovamma, palovammat tai silmävammat ja lyhytaikaisia mustelmat, murto- ja hiertymät. Psyykkisiä eli tunne-elämään ja käyttäytymiseen liittyviä ongelmia ovat esim. masennus, ahdistuneisuus, syömis- ja unihäiriöt, yliaktiivisuus tai korostuneet häpeän tai syyllisyyden tunteet. Minäkuvan vääristyminen ja itsetunnon aleneminen ovat yleisiä seurauksia väkivallasta ja voivat edelleen vaikuttaa laajasti elämän eri osa-alueisiin.

4.1. Väkivaltaa kokenut

Väkivallan vaikutukset ja seuraukset näkyvät väkivaltaa kokeneen mahdollisena traumatisoitumisena niin akuuteissa tilanteissa kuin pitkään jatkuneessa väkivaltakierteessä. Väkivalta vaikuttaa käyttäytymiseen ja tunne-elämään. Akuuteissa tilanteissa kokija voi reagoida shokinomaisesti. Shokki voi ilmetä pelkona, paniikkina, sekavuutena, ahdistuksena sekä epäuskona kokemaansa. Se voi myös ilmetä näennäisenä rauhallisuutena ja tapahtuman järjeistämisenä. Shokissa kokija voi lamaantua, mikä vaikuttaa ajatteluun ja toimintakykyyn. Usein ilmenee myös itsensä syyllistämistä tai väkivallan vähättelyä. Jo itsessään fyysiset vammat aiheuttavat kipua ja särkyä. Fyysiset vammat ovat hyvin moninaisia, esim. mustelmat, nirhaumat, luunmurtumat, keskenmenot ja erilaiset pään alueen vammat. Lisäksi kokijalla voi esiintyä psykosomaattisia oireita: pahoinvointia, päänsärkyä, vatsakipuja, sydämentykytystä ja vapinaa.

Pitkään jatkunut väkivaltakierre johtaa omanarvontunteen ja itsetunnon menettämiseen, elämänhallinnan katoamiseen, sosiaaliseen eristäytymiseen ja jatkuvaan turvattomuuden ja varuillaanolon tunteeseen. Nämä oireet voivat johtaa psyykkiseen romahtamiseen. Pitkittynyt trauma voi ilmetä muistihäiriöinä, univaikeuksina ja masennuksena. Vakavia oireita voi olla päihteiden liikakäyttö, itsemurha-ajatukset, itseensä kohdistuva laiminlyönti sekä jopa oma väkivaltainen käyttäytyminen.

4.2. Väkivallan tekijä

Väkivallan tekijä ei yleensä puhu väkivallan käytöstään ulkopuolisille henkilöille ja kieltää ja vähättelee ongelmaa. Hän voi kokea syyllisyyttä, pelkoa, häpeää ja masentuneisuutta. Väkivallan tekijä saattaa pelätä leimautumista sekä perheen ja yhteisen kodin menettämistä salaisuuden paljastuttua. Toisin sanoen hän kärsii usein omasta väkivaltaisesta käyttäytymisestään.

Väkivallan tekijän on tärkeä saada apua voidakseen muuttaa toimintaansa. Väkivallankäytön lopettaminen on mahdollista, mutta se onnistuu harvoin ilman ulkopuolista apua. Väkivallan tekijän on tärkeä saada tietoa väkivallan pidempiaikaista vaikutuksista. Tekijän on otettava vastuu omista teoistaan ja käyttäytymisestään, sillä muutos ei koskaan ole väkivallan kohteena olleen henkilön vastuulla. Tämä vaatii tekijältä motivaatiota pitkäkestoiseen prosessiin ja ammattiapuun. Positiivisia kokemuksia väkivallan loppumisesta on syntynyt, kun tekijä on ottanut vastuun omasta käyttäytymisestään.

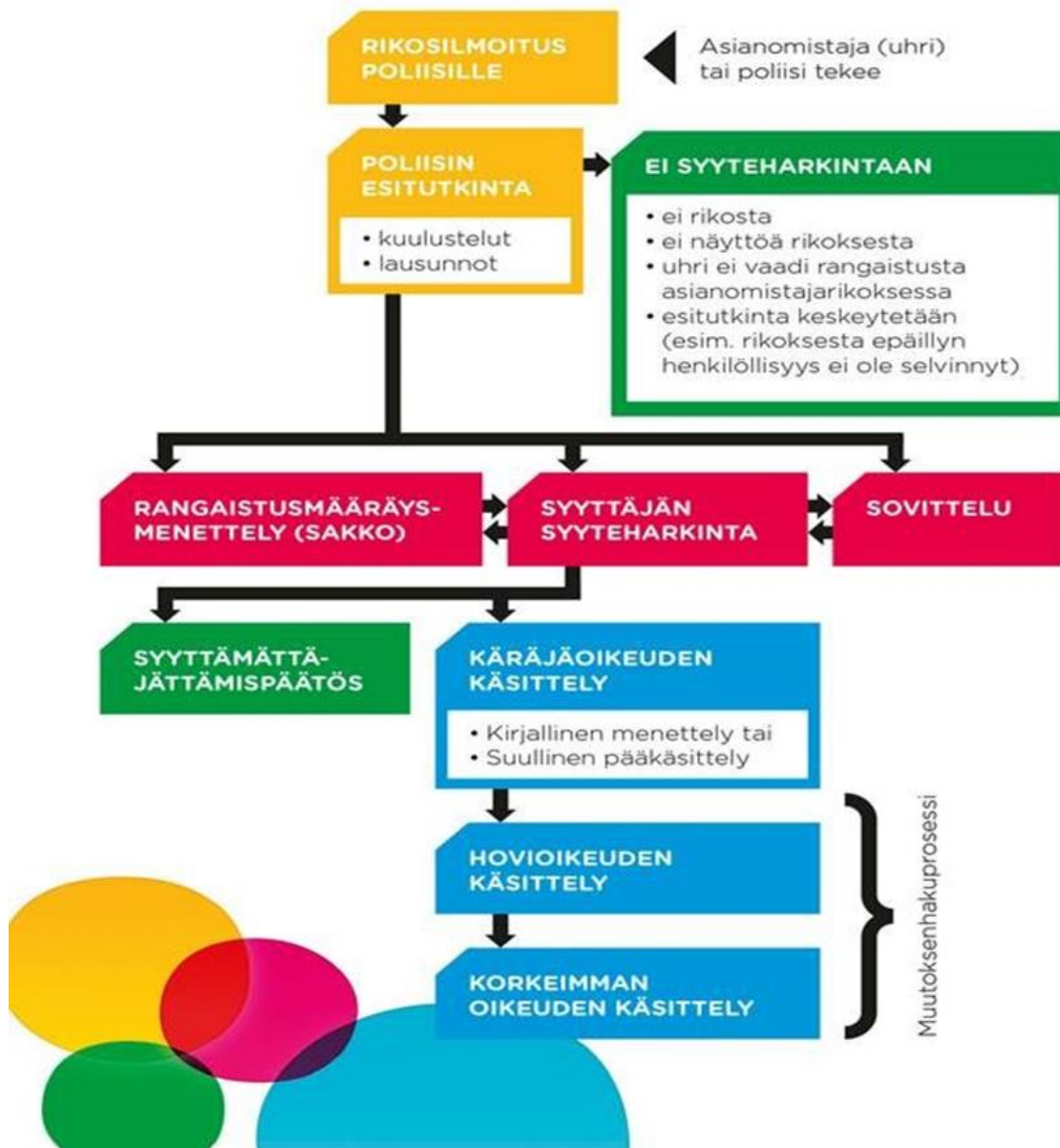
4.3. Rikosprosessi

Väkivaltaa kokeneen toipumisen kannalta on usein tärkeää, että väkivaltaa käyttänyt vastuutetaan teostaan, teko käsitellään asianmukaisesti eri viranomaisissa (poliisi-, sovitteleva, syyttäjä- ja oikeuslaitos) ja väkivaltaa kokenut saa oikeudenmukaisen hyvityksen (vahingonkorvaukset ym.) On tärkeää, että väkivaltaa kokenut saa tietoa oikeuksistaan, ja että häntä tuetaan asian eteenpäin viemisessä.

Lähisuhde-, perheväkivalta- ja seksuaalirikostapauksissa rikoksen kohteeksi joutuneella on mahdollisuus saada tuloista riippumatta valtion varoista palkattu oikeudenkäyntiavustaja rikoksen esitutkintaa ja oikeudenkäyntiä varten. Hänellä on myös mahdollisuus saada esitutkintaa ja oikeudenkäyntiä varten Rikosuhripäivystyksen tukihenkilö, joka toimii hänen henkilökohtaisena tukenaan ja auttaa häntä asiaan käsittelyyn liittyvissä kysymyksissä.

Direktiivi 2012/29/EU eli uhridirektiivi säätelee rikoksen uhrien oikeuksista, jotka koskevat heille annettavaa tietoa, tukea ja suojelua sekä heidän osallistumistaan rikosoikeudellisiin menettelyihin. Suomessa direktiivin täytäntöönpano on tuonut mukanaan muutoksia lainsäädäntöön, mutta vaikuttaa uhrin asemaan merkittävästi myös muilla tavoilla. EU:n uhridirektiivi velvoittaa ohjaamaan rikoksen uhrin uhripalveluiden piiriin. Suomi on

RIKOSPROSESSIKAAVIO

sitoutunut noudattamaan Euroopan neuvoston yleissopimusta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (ns. Istanbulin sopimus).

4.4. Lähestymiskielto

Lähestymiskieltoa voi hakea jokainen, joka tarvitsee suojaan hengen, terveyden tai vapauden suojaamiseksi tai häirinnän estämiseksi. Lähestymiskieltoa haetaan tavallisimmin kärjäoikeudelta, jolloin se käsitellään yleensä muutaman viikon kuluessa. Tarvittaessa poliisi voi määrätä väliaikaisen lähestymiskiellon, joka astuu voimaan heti ja on voimassa, kunnes kärjäoikeus käsittelee asian perusteellisemmin. Lähestymiskiellon hakeminen on maksutonta, mutta kielteisen päätöksen saadessaan hakijan on maksettava

hakemusmaksu (270 € v. 2022). Ennen lähestymiskiellon hakemista kannattaa olla yhteydessä oikeusavustajaan tai Rikosuhripäivystykseen, jotka auttavat ja neuvovat hakemuksen täyttämässä. Rikosuhripäivystyksestä hakija saa myös prosessiin tuekseen tukihenkilön.

Lähestymiskiellolla kielletään henkilöä ottamasta yhteyttä tai lähestymästä millään tavoin kiellolla suojattua henkilöä. Lähestymiskiello voidaan määrätä myös laajennettuna, jolloin kiellolla voidaan suojata esimerkiksi koti tai työpaikka. Lähestymiskielloa on mahdollista hakea myös silloin, kun itsensä uhatuksi tunteva henkilö ja henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, asuvat vakituisesti samassa asunnossa (perheen sisäinen lähestymiskiello). Mikäli lähestymiskielloa rikotaan, siitä tulee ilmoittaa poliisille.

Sosiaaliviranomaiset, poliisi ja syyttäjä voivat hakea lähestymiskielloa yksityisen henkilön puolesta. Viranomaishakijoita saatetaan tarvita esim. tilanteessa, jossa suojan tarpeessa oleva ei koston pelossa itse uskalla tai ikänsä tai terveydentilansa vuoksi itse kykene hakemaan kieltoa. Sosiaaliviranomaiset ja poliisi joutuvat usein tekemisiin sellaisten henkilöiden kanssa, jotka voivat tarvita lähestymiskielloa suojakseen, joten heidän roolinsa asiasta tiedottamisessa ja kiellon saamisessa on merkittävä.

Lähestymiskiellolomake: [linkki lomakkeeseen](#)

5. ILMOITUSVELVOLLISUUS

Viranomaisilla ja muilla ammattilaisilla on lain säätämä ilmoitusvelvollisuus henkilöistä ja tilanteista, joissa herää huoli ihmisen hyvinvoinnista. Laissa määritellyjä ilmoituksia ovat:

- Sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai ilmoitus (Sosiaalihuoltolaki 35§)
- Lastensuojeluilmoitus (Lastensuojelulaki 25§)
- Ilmoitus iäkkään henkilön palveluntarpeesta (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 25§)
- Tutkintapyyntö poliisille

5.1. Sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai ilmoitus

Sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai ilmoitus sosiaalitoimeen voidaan tehdä kenestä tahansa henkilöstä, josta huoli herää, niin lapsesta kuin aikuisestakin.

Sosiaalihuoltolain mukaisen yhteydenoton tai ilmoituksen voi tehdä joko yksityishenkilö tai viranomainen tai muu taho. Viranomaisella on sosiaalihuoltolain 35 §:n mukainen ohjaus- ja yhteydenottovelvollisuus. Viranomainen tekee ilmoituksen aina omalla nimellään. Jos terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu

terveydenhuollon ammattihenkilö, sosiaalikuraattori taikka sosiaalitoimen, opetustoimen, liikuntatoimen, lasten päivähoidon, pelastuslaitoksen, Hätäkeskuslaitoksen, Tullin, poliisin, Rikosseuraamuslaitoksen, työ- ja elinkeinoviranomaisen, Kansaneläkelaitoksen tai ulosottoviranomaisen palveluksessa oleva **on tehtävässään saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hänen on ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä kunnallisesta sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitaisiin.**

Jos suostumusta ei voida saada ja henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii, edellä tarkoitettujen henkilöiden on tehtävä ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta salassapitosäännösten estämättä viipymättä. Myös muu kuin edellä tarkoitettu henkilö voi tehdä ilmoituksen häntä koskevien salassapitosäännösten estämättä.

Yhteydenotto- tai ilmoituslomakkeen voi täyttää sähköisesti Etelä-Karjalan hyvinvointialueen asiointipalvelussa [linkki lomakkeisiin](#)

Hyvinvointialueen terveydenhuollon henkilöstöllä on mahdollisuus tehdä yhteydenotto tai ilmoitus myös Lifecare potilastietojärjestelmässä. Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstö voi tehdä yhteydenoton tai ilmoituksen Wilma-järjestelmän kautta.

5.2. Lastensuojeluilmoitus

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muilla lapsia, nuoria ja perheitä kohtaavilla työntekeijöillä on tärkeä rooli lasten pahoinpitelyjen ja seksuaalisen hyväksikäytön tunnistamisessa, selvittämisessä ja hoidossa. Lastensuojelulaki määrittää kenellä on ilmoitusvelvollisuus, kun on tehtävässään saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä:

1. sosiaali- ja terveydenhuolto tai lasten päivähoito
2. opetustoimi
3. nuorisotoimi
4. poliisitoimi
5. Rikosseuraamuslaitos
6. palo- ja pelastustoimi
7. sosiaalipalvelujen, lasten päivähoidon tai terveydenhuollon palvelujen tuottaja
8. opetuksen tai koulutuksen järjestäjä
9. seurakunta tai muu uskonnollinen yhdyskunta
10. kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa tarkoitettu vastaanottokeskus tai järjestelykeskus
11. hätäkeskustoimintaa harjoittava yksikkö

12. koululaisten aamu- tai iltapäivätoimintaa harjoittava yksikkö
13. Tulli
14. rajavartiolaitos
15. ulosottoviranomainen
16. Kansaneläkelaitos

Lastensuojeluilmoitus on välttämätön, jos lapsi on ollut väkivallan kohteena tai väkivaltatilanteen silminnäkijänä tai kuulijana. Lastensuojeluilmoitus tehdään myös riippumatta siitä, ovatko lapset olleet perheessä tapahtuneessa väkivaltatilanteessa paikalla vai eivät. Lastensuojeluilmoitus tehdään pääsääntöisesti kirjallisesti, mikäli kyse ei ole akuutista tilanteesta.

Sähköinen lastensuojeluilmoitus sekä tulostettava lomake löytyvät Etelä-Karjalan hyvinvointialueen nettisivuilta sekä eri tietojärjestelmistä, esimerkiksi Wilmasta ja terveydenhuollon käyttämästä LifeCaresta. Kiireellisissä tilanteissa lastensuojeluilmoitus tehdään puhelimitse.

Lastensuojelupäivystys 24/7 puh. 040 353 9970

Sähköinen lastensuojeluilmoitus [linkki ilmoitukseen](#)

Lastensuojeluilmoitus postitse [lastensuojeluilmoitus.pdf](#)

Tulosta ilmoitus, täytä ja palauta osoitteeseen:

Lasten ja nuorten talo, lastensuojelu

Kasarmikatu 7

53900 Lappeenranta

Yksityisellä henkilöllä on myös oikeus tehdä lastensuojeluilmoitus viranomaisille eli ilmaista huolensa lapsen hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Yksityinen henkilö voi tehdä ilmoituksen nimettömänä. Ilmoitusvelvollisuuden alainen henkilö tekee ilmoituksen omalla nimellään. Lastensuojeluilmoituksesta ja sen sisällöstä ilmoitetaan lapsen huoltajille.

Lastensuojelulain 25 c §:n mukaisesti ilmoitusvelvollisten tahojen on salassapitosäännösten estämättä tehtävä ennen lapsen syntymää ennakkollinen lastensuojeluilmoitus, jos on perusteltua syytä epäillä, että syntävä lapsi tulee tarvitsemaan lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä jälkeen.

5.3. Ilmoitus iäkkään ihmisen palvelun tarpeesta

Jos terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (25§) tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö taikka kunnan sosiaalitoimen, alueen pelastustoimen, hätäkeskuksen tai poliisin palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tiedon sosiaali- tai terveydenhuollon tarpeessa olevasta iäkkästä henkilöstä, joka on ilmeisen kykenemätön

vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, hänen on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava asiasta viipymättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle.

Myös muu kuin edellä tarkoitettu henkilö voi tehdä ilmoituksen häntä koskevien salassapitosäännösten estämättä.

5.4. Ilmoitus poliisille lapsen kohdistuneesta rikosepäilystä

Jos on syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko tai lapsen henkeen tai terveyteen on kohdistunut rikos, jonka enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, tulee tehdä ilmoitus poliisille. Lapsella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta henkilöä mutta seksuaalirikoksissa suojaikäraja on pääsääntöisesti 16 vuotta. Jos epäily herää muualla kuin lastensuojelussa, tehdään myös lastensuojeluilmoitus.

Tutkintapyyntö poliisille tekee se henkilö, jonka tietoon rikosepäily on tullut. On tärkeää, että poliisi saa tiedot henkilöltä, jolla on eniten ensikäden tietoa tapahtumista, joita ilmoitus koskee. Etenkin epäilyissä perhesurma- tai koulu-uhkatilanteissa on syytä ottaa viipymättä yhteyttä poliisiin.

Akuuteissa tilanteissa ilmoitus tehdään puhelimitse yleisen hätänumeron kautta. Hätäkeskuksen päivystäjä välittää tiedon ja soittopyynnön asianomaiselle poliisille. Muissa tapauksissa ilmoitus poliisille voidaan tehdä kirjallisesti erillisellä lomakkeella. Ilmoitus tulee aina tehdä viipymättä. Rikosten selvittämisen kannalta ajan kulumisella on tärkeä merkitys. Mitä nopeammin esitutkinta pääsee käynnistymään, sitä paremmat mahdollisuudet poliisilla on epäilyn selvittämiseen.

Jos työntekijä on epävarma siitä, onko tilanne sellainen, että ilmoitus pitää tehdä, hän voi konsultoida poliisia puhelimitse asiassa. Suositeltavin konsultaatiokanava on alueella vuorossa oleva tutkinnanjohtaja, rikoskomisario Imatralla tai Lappeenrannassa.

Poliisilla on oikeus saada epäillyn rikoksen selvittämisen kannalta olennaiset tiedot. Säännöksen mukaan ilmoitus on tehtävä salassapitosäädösten estämättä (lastensuojelulaki 25§). Ilmoitusvelvollisuuden säätämisen tarkoituksena on ollut tutkinnan mahdollisimman nopea ja tehokas käynnistyminen. Tästä syystä ilmoituksen tekemisen yhteydessä annettavien tietojen tulisi olla mahdollisimman kattavia. Tutkintavaiheessa lasten oikeuspsykiatrisilla yksiköillä on laaja tietojen saantioikeus.

Lisäksi sosiaalihuollon tai terveydenhuollon järjestäjä ja toteuttaja saa salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos henkilö tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä

on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi. Kyseeseen voivat tulla erilaiset uhkaustilanteet, kuten perhesurma- tai koulu-uhkat. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 3 luku, 18§, Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 4 luku, 13§).

Harkinnan siitä, onko syytä epäillä ym. rikoksia, tekee yleensä jokainen virkamies itse. Lapsen edun arvioinnissa on lastensuojeluviranomaisella yleensä parhaimmat valmiudet sekä paras näkemys lapsen ja perheen kokonaistilanteesta.

Terveydenhuollon edustajat tutkivat lasta pahoinpitelyn ja seksuaalisen riiston epäilyn selvittämiseksi ainoastaan poliisin tekemän virka-apupyynnön perusteella. Akuuteissa tilanteissa tai havaittaessa pahoinpitelyn merkkejä muiden tutkimusten yhteydessä tehdään lapsen ensivaiheen tutkimukset päivystyksenä. Asiaa on kuitenkin selvitettävä ennen tutkintapyynnön tekoa sen verran, että syntyy perusteltu syy epäillä pahoinpitelyn tai seksuaalisen riiston tapahtuneen. Myös mahdollinen lastensuojelun tarve on aina selvitettävä.

Pääsääntöisesti lapsen huoltajille ilmoittamisesta on hyvä keskustella poliisin kanssa. Jos rikoksesta epäilty kuuluu lapsen lähipiiriin, perheeseen tai sukuun, poliisin ja lastensuojelun kanssa neuvottelu on erityisen tärkeää. Riskinä on lapsen joutuminen vaaraan rikosepäilyn paljastumisen vuoksi. Rikoksesta epäilty voi painostaa tai uhkailla lasta tai tuhota mahdollista todistusaineistoa.

Tutkintapyyntö voidaan kuitenkin jättää tekemättä vain jos lapsen etu tai erittäin tärkeä yleinen etu eivät sitä vaadi. Joskus lapsen edun mukaista on käsitellä asia lastensuojelussa, esitutkinta voi toisinaan olla etenkin lapsen psyykkiselle kehitykselle ja toipumiselle jopa haitallista. Lapsen etua on pohdittava aina ennen tutkintapyynnön tekemistä.

6. PALVELUT LÄHISUHDEVÄKIVALTATILANTEISIIN ETELÄ-KARJALAN ALUEELLA

Etelä-Karjalan alueella lähisuhdeväkivaltatilanteisiin tarjoavat apua ja tukea sekä julkiset palvelut, seurakunnat että kolmannen sektorin palvelut. Lisäksi lähisuhdeväkivaltatilanteisiin ja väkivaltakierteen katkaisemiseksi on tarjolla monia valtakunnallisia puhelin- ja verkkopalveluja. Etelä-Karjalan alueella on laadittu ammattilaisten tueksi palvelukartta, jonka on tarkoitus toimia tukena ohjattaessa asiakasta tarkoituksenmukaiseen palveluun.

Palvelut on jaoteltu toimintamallissa päivystyksellisiin akuutteihin tilanteisiin tarkoitettuihin palveluihin, päiväaikana toimiviin erityisesti lähisuhdeväkivaltaan suunnattuihin palveluihin sekä Etelä-Karjalan hyvinvointialueen muihin palveluihin, joissa tarjotaan asiakkaille tukea lähisuhdeväkivaltatilanteissa.

6.1. Palvelukartta

APUA VÄKIVALTTAA KOHDANNEILLE

PÄIVYSTÄVÄT PALVELUT:

POLIISI

p. 112

Ei kiireellisissä asioissa rikosilmoituksen teko sähköisesti tai asioimalla poliisilaitoksella

<https://www.poliisi.fi/>

EKKS PÄIVYSTYS

p. 116 117

<https://eksote.fi/asiakkaalle/tarvitsetko-apua/kiire/paivystysapu-116-117-ja-yhteispaivystys/>

SOSIAALI- JA KRIISIPÄIVYSTYS

p. 040 651 1828

<https://eksote.fi/asiakkaalle/tarvitsetko-apua/sosiaali-ja-kriisipaivystys/>

LASTENSUOJELUPÄIVYSTYS

p. 040 353 9970

<https://eksote.fi/asiakkaalle/kanssasi/perhe-ja-lapset/lastensuojelu/>

TURVAKOTI

p. 040 351 6477

<https://eksote.fi/asiakkaalle/tarvitsetko-apua/kiire/vakivaltaa-kohdanneille/turvakoti/>

MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPÄIVYSTYS

p. 05 352 4610

<https://eksote.fi/palvelut/mielenterveyspalvelut/mielenterveys-ja-paihdevastaanotot/>

SERI-TUKIKESKUS EKKS

p. 040 836 0816

<https://eksote.fi/asiakkaalle/tarvitsetko-apua/kiire/vakivaltaa-kohdanneille/seri-seksuaalivakivallan-uhrien-tuki-keskus/>

PÄIVÄAIKAISET PALVELUT:

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

p. 050 501 7994

<https://www.riku.fi/>

SAIMAAN KRIISIKESKUS

p. 05 453 0020

<https://www.mielenterveysseurat.fi/etela-karjala/>

VÄKIVALTTATYÖ / ETELÄ-KARJALAN PERHETYÖN KEHITTÄMISYHDISTYS RY.

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/ek-perhetyo/>

p. 040 765 4953

POLIISILAITOKSEN SOSIAALITYÖ

p. 040 865 6907

(myös ammattilaisten konsultaatiot)

KIRKON PERHENEUVONTA ETELÄ-KARJALASSA

Lappeenranta

p. 040 312 6800

<https://www.lappeenrannanseurakunnat.fi/apua-ja-tukea/perheneuvonta/>

Imatra

p. 044 400 4260

<https://imatranseurakunta.fi/38-perheasiain-neuvottelukeskus>

LASTEN JA NUORTEN TALOT

p. 05 352 2360

<https://eksote.fi/asiakkaalle/toimipisteet/lasten-ja-nuorten-talot/>

ETELÄ-KARJALAN HYVINVOINTIALUEEN MUUT PALVELUT:

AIKUISSOSIAALITYÖ

p. 05 352 5926

<https://eksote.fi/palvelut/tyoikaisten-palvelut/aikuissosiaalityo/>

ISO APU -PALVELUKESKUKSET

p. 05 352 2370

ikäihmiset ja vammaiset henkilöt

<https://eksote.fi/asiakkaalle/toimipisteet/iso-apu/>

<https://eksote.fi/asiakkaalle/kanssasi/vammaispalvelut/vammaispalvelujen-yhteystiedot/>

MAAHANMUUTTOPALVELUT

kotouttava sosiaalityö

<https://eksote.fi/palvelut/maahanmuuttopalvelut/kotouttava-sosiaalipalvelu/>

ohjaus ja neuvontapalvelu

p. 040 702 7244

<https://eksote.fi/palvelut/maahanmuuttopalvelut/ohjaus-ja-neuvontapalvelu/>

TERVEYS- JA HYVINVOINTIASEMAT

p. 05 352 7260

<https://eksote.fi/asiakkaalle/toimipisteet/hyvinvointi-ja-terveysasemat/>

VALTAKUNNALLISET CHAT- JA PUHELINPALVELUT:**NOLLALINJA****p. 080 005 005**

auki 24/7, maksuton

chat auki klo 9:00-15:00 <https://www.nollalinja.fi/>

Auttava puhelin ja chat-palvelu kaikille, jotka ovat läheisessä ihmissuhteessaan kokeneet väkivaltaa tai sen uhkaa. Keskusteluapua suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Tulkkausapua saatavilla vuorokauden ympäri ja palvelu on asiakkaalle maksutonta.

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS**p. 116 006**

ma-pe 9:00-20:00, maksuton

chat ma-pe 9:00-15:00 + ma 17:00-19:00 www.riku.fi

Tukea ja neuvontaa rikoksen uhreille, uhrien läheisille, rikosasiassa todistaville sekä konsultaatioapua ammattilaisille.

ENSI- JA TURVAKOTIEN LIITTO

chat ma-pe 12:00-18:00, la 14:00-17:00

Lasten ja nuorten chat arkipäivisin klo 15:00-18:00.

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/apua-sinulle/#vakivallasta-selviaminen><https://nettiturvakoti.fi/nain-haet-apua/?ref=ninchat>

Apua väkivallan kaikille osapuolille: väkivallan kokijoita ja tekijöitä, väkivallalle altistuneita sekä huolestuneita läheisiä.

SUOMEN MIELENTERVEYSSEURAN KRIISIPUHELIN p. 09 2525 0111

auki 24/7, puhelinmaksu

<https://mieli.fi/fi/tukea-ja-apua/kriisipuhelin-keskusteluapua-numerossa-09-2525-0111>

Keskusteluapua vaikeissa elämäntilanteissa tai kriiseissä oleville tai järkyttävän tapahtuman kohdanneille.

RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAINEN**p. 0800 97899**

ma-to klo 9:00-15:00, la-su 15:00-21:00, pyhinä ja niiden aattoina 15:00-21:00, maksuton

<https://tukinainen.fi/>

Tukea, apua ja neuvontaa seksuaalirikoksen uhreille, heidän läheisilleen ja uhrien parissa työskenteleville.

PUHELIN- JA CHAT-PALVELUT NUORILLE:**MLL:N LASTEN JA NUORTEN PUHELIN JA CHAT p. 116 111**ma-pe 14:00-20:00 la-su 17:00-20:00, maksuton <https://www.nuortennetti.fi/apua-ja-tukea/>

Puhelin- ja chat palvelu, jossa voi keskustella mistä tahansa itseä mietityttävästä aiheesta.

NUORTEN EXITchat ti 16:00-19:00 ja to 14:00-16:00. <https://nuortenexit.fi/>

Keskustelumahdollisuus omiin rajoihin, seurusteluun, seksuaaliseen kaltoinkohteluun ja vastikkeelliseen seksiin liittyvissä tilanteissa 13-29-vuotiaille.

6.2. Päivystykselliset palvelut

Akuutissa väkivaltilanteessa tulee väkivaltaa kokeneella olla saatavilla apua turvallisuuden takaamiseksi ja mahdollisten vammojen hoitamiseksi. Etelä-Karjalan alueella on tarjolla 24/7 toimivia palveluja, jotka vastaavat akuuttiin hätään vuorokaudenajasta riippumatta.

6.2.1. Poliisi

Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa (Poliisilaki 1 luku, 1§). Etenkin lakiin kirjoitettu yhteistyövaatimus tuo poliisin mukaan myös sosiaali- ja terveysturvaviranomaisten sekä kolmannen sektorin toimijoiden työhön. Poliisilla on hyviä kokemuksia yhteistyöstä nimenomaan rikosten ennalta estämisen saralla. Varhaisella vaikuttamisella voidaan saada hyviä tuloksia, puuttamalla sekä tekijöihin, että auttamalla rikosten uhreja.

Kotihälytykset ja lähisuhdeväkivalta ovat poliisityön arkea. Poliisi toimii poliisilain mukaan sovinnollisuutta edistäen antamalla neuvoja, kehoituksia ja käskyjä, mutta aina pelkkä sovittelu ei riitä. Poliisi voi poistaa paikalta tai viedä häiriön aiheuttajan säilöön, ottaa rikoksen tekijän kiinni, ja kohdistaa rikoksesta epäiltyyn monenlaisia pakkokeinoja. Kaikki poliisin toiminta perustuu lakiin, yleisimmin poliisilakiin, järjestyslakiin, esitutkin-
talakiin tai pakkokeinolakiin. Rikosten esitutkinta on myös poliisin perustyötä. Esitutkin-
nan tarkoituksena on olla perustana oikeudenkäynnille hankkimalla kaikki asiassa tarpeellinen näyttö syyttäjälle syytteen noston ja tuomioistuimelle tuomion tueksi. Esitut-
kintaa johtaa tutkinnanjohtaja ja esitutkintaa suorittavat poliisin rikostutkijat. Esitutkin-
tatoimenpiteitä on laaja kirjo. Yleisimmät keinot selvittää rikoksia ovat kuulustelut ja erilaisten kirjallisten todisteiden hankkiminen kuten lääkärintodistukset, lastensuojelun kirjaukset, kotietsinnöillä tietokoneilta ja älypuhelimista saatavat tiedot. Seksuaalirikok-
sissa myös DNA -tutkimukset ja tekninen rikospaikkatutkinta ovat usein näytön kannalta hyvin tärkeitä.

Poliisin on käynnistettävä esitutkinta, jos on syytä epäillä, että rikos on tapahtunut. Osa rikosten tutkinnoista päättyy kuitenkin ilman, että ne päätyvät oikeuden istuntoon. Usein kysymys on näytön puutteesta, vaikka rikoksesta epäilty olisikin tiedossa. Syyttä-
jän on saatava syytteen nostamisen tueksi poliisin esitutkinnasta todennäköiset syyt-
sille, että on tapahtunut rikos. Oikeuden tuomio vaatii ns. täyden näytön. Varteenotet-
tavaa epäilystä rikoksesta epäillyn syyllisyydestä ei saa jäädä.

Poliisi ohjaa rikosasioita myös sovitteluun. Sovitteluun soveltuvat rikosnimikkeestä riippumatta hyvin erilaiset rikokset. Etenkin lasten ja nuorten tekemät rikokset sopivat hyvin soviteltaviksi. Sovittelussa saavutetulla sovittelusopimuksella voi olla merkitystä lieventävänä seikkana asiaa rikosoikeudellisesti ratkaistaessa. Lähisuhdeväkivaltatapauksia tulee ohjata sovittelumenettelyn piiriin erityistä harkintaa käyttäen ja lähisuhdeväkivaltarikoksissa vain poliisi tai syyttäjä saa tehdä sovittelualoitteen. Vanhempien lapsiin kohdistamia väkivaltatapauksia ei käsitellä sovittelumenettelyn piirissä lainkaan.

Rikoslaki määrittelee rikoksena rangaistavaksi pahoinpitelyksi ruumiillisen väkivallan toista kohtaan. Pahoinpitely voi tapahtua myös ilman ruumiillista väkivaltaa. Tällöin edellytetään, että teosta aiheutuu terveyden vahingoittumista, kipua tai teolla saataan toinen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan. Pahoinpitelyn perusmuotona on vammaan johtava tai kipua aiheuttava fyysinen väkivalta toista kohtaan. Tekomuotoina voi olla lyöminen, potkiminen, muu käsiksi käyminen, riuhtominen, töniminen tai maahan kaataminen. Ruumiillista väkivaltaa voi olla myös teko, josta ei aiheudu vammaa eikä kipua, mutta jolla loukataan toisen ruumiillista koskemattomuutta, esim. hiusten leikkaaminen vastoin uhrin suostumusta. Myös psyykkisen vamman aiheuttanut teko voi tulla arvioiduksi pahoinpitelyrikoksena esim. koulukiusaaminen.

Pahoinpitelyrikos on virallisen syytteen alainen rikos myös silloin, kun se tapahtuu yksityisellä paikalla. Pahoinpitely yksityisellä paikalla johtaa rikostutkintaan siitä riippumatta, haluaako asianomistaja tehdä rikosilmoitusta, kun pahoinpitely tulee poliisin tietoon esim. kotihälytyksen yhteydessä. Tällä lainkohdalla on pyrkimys korostaa kotona tapahtuvan pahoinpitelyn moitittavuutta ja saada ne oikeuden käsiteltäviksi. Lain perusteena on pidetty käsitystä siitä, että ”sovinnot syntyvät usein painostuksesta, joka on vain jatkoa väkivallan käytölle perhesuhteissa”. Lain perusviesti on, että pahoinpitely ei edes perhepiirissä tehtynä ole yksityisasia.

Lievät pahoinpitelyt ovat virallisen syytteen alaisia silloin, kun pahoinpitely kohdistuu alle 18-vuotiaaseen henkilöön, työntekijään hänen työtehtäviensä vuoksi taikka pahoinpitely tapahtuu ns. läheissuhteissa. Syyteoikeus ei ole riippuvainen uhrin omasta tahdosta tai pyynnöstä, vaan virallinen syyttäjä voi vaatia tekijälle rangaistusta uhrin itse sitä pyytämättä. (Rikoslaki 21 luku, 16§). Kotihälytystilanteissa poliisin on kirjattava aina rikosilmoitus, kun on syytä epäillä pahoinpitelyrikosta lähisuhteessa. Lievä pahoinpitely on virallisen syytteen alainen myös silloin, kun teko kohdistuu henkilöön hänen työtehtäviensä vuoksi joko työpaikalla tai asiakkaan kotona työtehtävissä (esim. kotona tarjottavat palvelut) eikä tekijä kuulu työpaikan henkilöstöön. Työpaikalla tapahtuva työntekijöiden keskinäinen lievä väkivalta ei näin ollen ole virallisen syytteen alainen rikos.

<https://poliisi.fi/kaakkois-suomen-poliisilaitos>

p. 0295 430 331 vaihde

Imatran poliisiasema: Tainionkoskentie 70, Imatra

Lappeenrannan poliisiasema: Villimiehenkatu 2 C, Lappeenranta

6.2.2. Ensihoito

Ensihoidon perustehtävänä on akuutisti sairastuneiden ja vammautuneiden hoidon tarpeen arvioiminen ja ensihoito sairaalan ulkopuolella. Ensihoito kohtaa lisääntyvässä määrin lähisuhde- ja perheväkivaltaa ja toisinaan tilanne saattaa olla hyvinkin akuutti. Poliisin kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä ja tilanteet vaativat usein välitöntä yhteydenottoa myös sosiaali- ja kriisipäivystykseen. Ajoittain ensihoidossa törmätään tilanteeseen, jossa herää epäily lähisuhde- tai perheväkivallasta. Fyysisten vammojen paikkauksen lisäksi ensihoito antaa kriisiapua ja henkistä tukea sekä ohjaa potilaita jatkohoitoon lisätuen saamiseksi.

<https://eksote.fi/asiakkaalle/tarvitsetko-apua/kiire/ensihoito/>

p. 112

6.2.3. EKKS päivystys

Terveystieteiden päivystyksellistä hoitoa vaativien potilaiden joukossa on toisinaan potilaita, joiden hoitoon hakeutumisen syynä on perhe- tai lähisuhdeväkivalta. Joskus väkivalta ilmenee vasta lääkärin tai hoitajan haastattelussa vastaanotolla, eli tulossyynä hoitoon hakeutumiseen voi olla aivan toinen.

Epäiltäessä väkivallan kohdistumista lapseen, otetaan yhteys lastenlääkäriin. Lisäksi tehdään lastensuojeluilmoitus ja tarvittaessa tutkintapyyntö poliisille.

Päivystyksestä voidaan ohjata potilas akuutisti sosiaali- ja kriisipäivystykseen, mielenterveys- ja päihdepäivystykseen, rikosuhripäivystykseen ja poliisin avun piiriin. Väkivallan uhria kehoitetaan tekemään rikosilmoitus lähisuhde- ja perheväkivallasta. Myös väkivallan tekijä ohjataan avun piiriin.

<https://eksote.fi/asiakkaalle/tarvitsetko-apua/kiire/paivystysapu-116-117-ja-yhteispaivystys/>

p. 116 117, päivystysapu

Etelä-Karjalan keskussairaala, K-siipi, 1. kerros

Kahilanniementie 2, Lappeenranta

6.2.4. Sosiaali- ja kriisipäivystys

Sosiaali- ja kriisipäivystys (mukaan lukien lastensuojelupäivystys) vastaa Etelä-Karjalan alueella virka-ajan ulkopuolella koko väestön osalta akuuttiin sosiaaliseen hätään, esimerkiksi lähisuhde- ja perheväkivaltilanteisiin.

Vastaanottaessaan lähisuhde- ja perheväkivaltilanteisiin liittyvän tehtävän sosiaalipäivystäjällä on yhteydessä väkivaltaa kokeneeseen, kartoittaa väkivaltaa kokeneen ja mahdollisten lasten tilanteen, turvallisuuden ja avun tarpeen. Sosiaalipäivystäjällä keskus-

telee väkivallan vaikutuksista kaikkiin perheenjäseniin, erityisesti lapsiin. Tarvittaessa ollaan yhteydessä myös väkivallan tekijään ja häntä voidaan käydä tapaamassa poliisivankilassa, mikäli hänet on sinne viety. Myös väkivallan tekijän kanssa keskustellaan mistä koko perhe saa apua tilanteeseen.

Vanhempia kannustetaan puhumaan tilanteesta lasten kanssa lasten ikätason huomioiden. Sosiaalipäivystäjä keskustelee tilanteen mukaan myös lasten kanssa. Mikäli väkivalta on kohdistunut lapseen, sosiaali- ja kriisipäivystyksessä tehdään tarvittavat kiireelliset lastensuojelutoimenpiteet lapsen hyvinvoinnin ja turvallisuuden varmistamiseksi.

Sosiaali- ja kriisipäivystys käyttää työn tukena tämän toimintamallin liitteenä olevia työkaluja. Väkivaltaa kokeneen kanssa voidaan myös tehdä turvasuunnitelma sekä täyttää MARAK -lomakkeet.

<https://eksote.fi/asiakkaalle/tarvitsetko-apua/sosiaali-ja-kriisipaivystys/>
p. 040 651 1828

6.2.5. Turvakoti

Turvakoti on tarkoitettu kaikille lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille sukupuolesta tai iästä riippumatta. Etelä-Karjalan hyvinvointialueen turvakoti sijaitsee Imatralla ja on tarkoitettu kaikille Etelä-Karjalan alueen asukkaille, mutta asiakas voi hakeutua haluamaansa turvakotiin ympäri Suomen. Turvakodissa on henkilöstöä ympäri vuorokauden. Turvakotiin voi soittaa, jos haluaa lisätietoa tai tilanne mietityttää ja turvakotiin voi mennä oma-aloitteisesti milloin vain. Turvakodissa oleminen on asiakkaalle maksutonta. Turvakoti on esteetön.

Turvakoti tarjoaa suojan väkivallalta sekä apua väkivallankierteen katkaisemiseksi. Lisäksi turvakoti tarjoaa akuuttiin tilanteeseen ammatillista tukea, neuvontaa ja ohjausta. Kriisiavun ohessa turvakodin henkilökunta auttaa ja tukee myös käytännön asioiden järjestämisessä. Turvakodissa oleskelun kesto on aina yksilöllinen. Turvakotiin voi tulla myös nimettömänä.

Turvakodissa kiinnitetään erityistä huomiota vanhemmuus- ja lasten kanssa tehtävään työskentelyyn. Aikuisille kerrotaan väkivallan kierteestä sekä miten väkivalta ja sen näkeminen vaikuttavat lapsiin. Jos perheessä on alaikäisiä lapsia, tehdään lapsista lastensuojeluilmoitus, jotta perhe saa tarvittaessa tukea myös lastensuojelupalveluista. Turvakotityön toimintatapoihin kuuluu yhteistyö eri toimijoiden kanssa, lastensuojelun lisäksi muun muassa aikuissosiaalityön, terveydenhuollon, poliisin, rikosuhripäivystyksen sekä väkivaltatyöntekijän kanssa.

Tärkeimmät työvälineet väkivallan uusiutumisen ehkäisemiseksi asiakkaan kanssa ovat väkivallan riskinarviointi sekä turvasuunnitelman laatiminen. Turvakodin ohjaajat varmistavat, että asiakas on tarvitsemiensa palveluiden piirissä, kun hän on lähdössä turvakodilta. Asiakkaan lähtiessä turvakodilta hänen kanssaan sovitaan yhteydenotto turvakotijakson päätyttyä.

<https://eksote.fi/asiakkaalle/tarvitsetko-apua/kiire/vakivaltaa-kohdanneille/turvakoti/>

p. 040 351 6477

Pappilanpolku 1D, Imatra

6.2.6. Mielensterveys- ja päihdepäivystys

Mielensterveys- ja päihdepalvelujen päiivystys toimii Etelä-Karjalan keskussairaalaan yhteydessä ympäri vuorokauden. Palveluun hakeutumiseen ei tarvita lähetettä. Palvelu on suunnattu täysi-ikäisille. Jokaiselle asiakkaalle tehdään henkilökohtainen hoidon- ja palvelutarpeen arviointi, jonka perusteella asiakas ohjataan oikeiden palvelujen piiriin.

Lähisuhde- ja perheväkivalta voi olla syy hakeutua Mielensterveys- ja päihdepäiivystykseen. Lähisuhde- ja perheväkivaltaa kohdanneet asiakkaat saattavat tuntea ahdistusta, pelkoa, unettomuutta ja yms. mielialaoireita. Työntekijät käyttävät MARAK-lomaketta lähisuhde- ja perheväkivallan arvioimiseen. Työryhmä suunnittelee yhdessä miten tilanteessa edetään ja missä mahdollinen jatkohoito toteutetaan.

<https://eksote.fi/palvelut/mielensterveyspalvelut/mielensterveys-ja-paihdevastaanotot/>

p. 05 352 4610

Etelä-Karjalan keskussairaala, L-siipi 1.krs.

Valto Käkelän katu 1, Lappeenranta

6.2.7. Seri-keskus

Seri-tukikeskus antaa apua ja tukea seksuaalista väkivaltaa kohdanneille. Seri-lyhenne tarkoittaa seksuaalirikosta. Tukikeskus toimii Lappeenrannassa Etelä-Karjalan keskussairaalaassa naistentautien poliklinikan tiloissa.

Seri-tukikeskukseen voi tulla yksin, läheisen kanssa tai viranomainen voi ohjata asiakkaan keskukseen, lähetettä ei tarvita. Tukikeskukseen voi soittaa tai lähettää tekstiviestin kysyäkseen neuvoa, kaikkina viikonpäivinä ympäri vuorokauden.

Keskukseen kannattaa tulla mahdollisimman pian tapahtuneen jälkeen, viimeistään kuukauden kuluttua.

Jos tapahtuneesta on alle viikko:

- ohjeistetaan seksuaalirikoksen uhreja olemaan peseytymättä ja vaihtamatta vaatteita.
- otetaan oikeuslääketieteellisiä näyttöitä

Päivystyksellisesti näytteet otetaan 72 tuntiin asti tapahtuneesta. Seri-tukikeskukseen voi kuitenkin olla yhteydessä, vaikka tapahtuneesta olisi kulunut pidempikin aika.

Seri-tukikeskuksessa on tarjolla seuraavia palveluja:

- oikeuslääketieteelliset tutkimukset ja laboratoriokokeet
- tarvittavat lääkkeet, jälkiesitys ja rokotukset
- tuki selviytymiseen ja toipumiseen
- jatkosuunnitelma hoidosta
- tietoa muista tukipalveluista

Keskuksessa uhria auttavat lääkäri, sairaanhoitaja tai kättilö ja kriisityöntekijä sekä tarvittaessa myös sosiaalityöntekijä ja sairaalapastori. Seri-tukikeskus on avoinna kaikkina vuorokauden aikoina, osa tukipalveluista on saatavilla vain virka-aikana.

<https://eksote.fi/asiakkaalle/tarvitsetko-apua/kiire/vakivaltaa-kohdanneille/seri-seksuaaliväkivallan-uhrien-tukikeskus/>

p. 040 836 0816 / soitto tai tekstiviesti

EKKS, naistentautien poliklinikka

Valto Käkelän Katu 1, Lappeenranta

6.3. Lähisuhdeväkivaltaan kohdennetut palvelut

Etelä-Karjalan alueella on tarjolla erilaisia ja eri tahojen tuottamia palveluja, joissa on tarjolla kohdennettuna erityistä osaamista sekä lasten että aikuisten auttamiseksi lähisuhdeväkivaltilanteisiin, väkivallan ennaltaehkäisyyn, tukea väkivaltakierteestä ulospääsyyn sekä neuvontaa, ohjausta ja tukea rikosprosessiin. Tarjolla on akuutissa tilanteessa tarjottavan avun lisäksi mahdollisuus saada pidempiaikaista apua ja hoitoa tilanteeseen.

Lähisuhdeväkivaltaa kokeneen auttaminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta toipuminen lähisuhdeväkivallasta mahdollistuu. Sen lisäksi, että väkivaltaa kokeneille lapsille ja aikuisille on tarjolla apua, myös tekijänäkökulma on huomioitu palveluissa. Etelä-Karjalan perhetyön kehittämissyönteiden väkivaltatyön yksi työmuoto on väkivallan tekijöiden auttaminen. Myös muissa palveluissa huomioidaan perheiden kokonaistilannetta ja nähdään tarve auttaa kaikkia osapuolia, jotta perheen tai muun lähisuhteen on kokonaisuudessaan mahdollista muuttua paremmaksi.

6.3.1. Lastensuojelu

Lastensuojelun palveluilla on tarkoitus turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelulain mukaan lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lap-

sen hyvinvoinnista. Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan lapselle ja vanhemmille tarpeellista apua riittävän varhain, sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin.

Lastensuojeluasia tulee vireille esimerkiksi ilmoituksella tai hakemuksella. Lastensuojeluilmoitusten suurimpia yksittäisiä syitä on useiden vuosien ajan ollut perheväkivalta tai sen uhka. Kun lastensuojeluilmoitus koskee perheväkivaltilannetta, aloitetaan lapsen ja perheen palvelutarpeen arviointi ja arvioidaan kiireellisyys sekä välittömän avun tarve. Kiireellinen tilanne voi johtaa esimerkiksi lapsen sijoittamiseen kodin ulkopuolelle turvaan tilanteen arvioinnin ajaksi. Lastensuojelun työntekijät tapaavat eri osapuolia ja ohjaavat perhettä tarvittaessa myös muun avun piiriin esimerkiksi turvakotiin, Maraktyöskentelyyn, Väkivaltatyöhön, lähestymiskiellon tekemiseen, terveyspalveluihin ja muiden palvelujen piiriin tilanteesta ja perheen kokoonpanosta riippuen.

Lastensuojelun asiakkuus alkaa, mikäli sosiaalityöntekijä toteaa palvelutarpeen arvioinnin perusteella, että lapsi tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia. Lastensuojelutyö on suunnitelmallista lapsi- ja perhekohtaista työtä.

Huostaanotto on lastensuojelutyön viimesijaisin keino turvata lapsen kasvu ja kehitys. Se on toimenpide, jossa puututaan voimakkaasti lapsen perustuslaissa säädettyihin oikeuksiin sekä toisaalta Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaamaan perhe-elämän suojaan. Huostaanottoon ja sijaishuoltoon turvaudutaan vain, jos kodin olosuhteet tai lapsen oma käyttäytyminen uhkaavat vaarantaa vakavasti lapsen terveyttä tai kehitystä. Lisäksi huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan ryhtyä vain, jos avohuollon tukitoimet eivät ole olleet mahdollisia, sopivia tai ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi. On myös arvioitava, että sijaishuolto on lapsen edun mukaista. Ennen lapsen sijoittamista kodin ulkopuolelle on selvitettävä lapselle läheisten henkilöiden mahdollisuudet ottaa lapsi luokseen asumaan tai muutoin osallistua lapsen tukemiseen.

<https://eksote.fi/asiakkaalle/kanssasi/perhe-ja-lapset/lastensuojelu/>

Lastensuojelupäivystys kiireellisissä tilanteissa p. 040 353 9970

Imatra: Lasten ja nuorten talo, Tainionkoskentie 14

Lappeenranta: Lasten ja nuorten talo, Kasarmikatu 7

6.3.2. Rikosuhripäivystys

Rikosuhripäivystyksen (RIKU) tehtävänä on parantaa rikoksen uhrien, heidän läheistensä ja rikosasian todistajien asemaa vaikuttamalla ja tuottamalla heille palveluja. RIKU toimii matalan kynnyksen periaatteella, joten yhteyttä voi ottaa ilman lähetettä. RIKUun voi ottaa yhteyttä puhelimitse tai verkossa ja sopia henkilökohtaisen ajan palvelupisteeseen (Etelä-Karjalassa palvelupiste sijaitsee Lappeenrannassa). RIKUssa voi asioida myös nimettömänä. Kaikki palvelut ovat maksuttomia puhelumaksuja lukuun ottamatta. RIKUn

työntekijät ja tukihenkilöt on mahdollista tavata myös Imatralla asiakkaan näin toivossa.

RIKUn tarjoamat palvelut:

- Rikosuhripäivystyksen palvelupiste toimii Lappeenrannan keskustassa ja palvelee koko Etelä-Karjalan aluetta. Asiakastyö pitää sisällään ohjausta, neuvontaa ja psykosomaattista kriisiapua. Toiminnanohjaaja on myös muiden ammattilaisten konsultaatioapuna.
- Tukihenkilö on asiakkaan tukena tarvittaessa esimerkiksi poliisikuulustelussa ja oikeudenkäynnissä. Tukihenkilölle asiakas voi puhua luottamuksellisesti rikosasian herättämistä tunteista ja ajatuksista. Tukihenkilö auttaa ja neuvoo rikosprosessiin liittyvissä käytännön asioissa. Tukihenkilöt ovat koulutuksen saaneita vapaaehtoistyöntekijöitä.
- Rikosuhripäivystyksen 116006-puhelin tarjoaa rikoksen uhrille mahdollisuuden keskustella henkilön kanssa, joka ymmärtää hänen tilannettaan. Soittaminen on maksutonta ja soittaa voi myös nimettömänä. Puhelimeen vastaavat koulutetut vapaaehtoiset, jotka ohjaavat soittajan tarvittaessa eteenpäin.
- Chat toimii verkossa Rikosuhripalvelujen www-sivulla. Chat on helppo ja nopea online palvelu, jossa voi kysyä, kertoa ja saada ohjeistusta rikosuhriasioissa. Yhteyttä voi ottaa rikoksen uhri, uhrin läheinen, rikosasioissa todistava tai kuka tahansa tapahtunutta pohtimaan jäänyt henkilö. RIKU-chat toimii myös konsultoivana palveluna ammattilaisille, jotka kohtaavat työssään rikoksen uhreja ja heidän läheisiään.
- Juristin puhelinneuvonnasta uhri saa mahdollisuuden tarkistaa oikeuksiaan ja saada näihin asioihin liittyvää ohjausta. Kysyä voi esimerkiksi lähestymiskiellon hakemisesta, rikosilmoituksen tekemisestä ja oikeudenkäyntiin liittyvistä asioista. Soittaminen on maksutonta ja halutessaan voi pysyä nimettömänä.

Rikosuhripäivystykseen ohjaaminen on helppoa. Asiakkaan luvalla yhteystiedot voi välittää Rikosuhripäivystykseen. Yhteystietojen välittämien onnistuu täyttämällä yhteydenottopyynnön Rikosuhripäivystykseen. Asiakkaaseen otetaan yhteyttä viimeistään viiden arkipäivän sisällä.

www.riku.fi

p. 050 522 3883, itasuomi@riku.fi

Raatimiehenkatu 17 C, Lappeenranta

6.3.3. Väkivaltatyö/ Etelä-Karjalan perhetyön kehittämissyhdystys ry

Väkivaltatyö on tarkoitettu miehille ja naisille:

- jotka haluavat ehkäistä sekä lopettaa väkivallan käytön lähisuhteissaan
- tarvitsevat apua kriisinsä selvittämisessä.

Työn ensisijainen tavoite on vaaratilanteiden ennakointi, riskinarviointi, turvallisuuden lisääminen ja väkivallan käytön loppuminen.

Väkivallattomien ongelmanratkaisukeinojen löytyminen auttaa elämään turvallisesti itsensä sekä läheisten kanssa ja edesauttaa väkivaltakierteen katkaisemisessa. Väkivaltatyöhön hakeutuminen on asiakkaalle maksutonta eikä asiakkuuteen tarvitse lähetettä, sillä oma yhteydenotto riittää. Ohjaava taho voi pyytää luvan asiakkaan yhteystietojen lähettämiseen, jolloin työntekijä ottaa yhteyttä asiakkaaseen. Väkivaltaa kokeneen omien tunteiden, läheisten pelon ja väkivaltatilanteita edeltävän ilmapiirin tunnistaminen on tärkeää. Vastuulliseen vanhemmuuteen tuetaan tarkastelemalla riitelykulttuuria ja väkivallan seurauksia lapsen näkökulmasta. Kun vuorovaikutus vapautuu lähipiirissä, saavat lapset turvallisemman kasvu ympäristön.

Asiakastyö tapahtuu yksilö- tai paritapaamisina ja käytettävissä on tarvittaessa turvallinen etäyhteys mahdollisiin videotapaamisiin. Tulkkivusteinen asiakastyö järjestetään tarvittaessa puhelintulkkauksen välityksellä. Väkivaltatyössä on mahdollisuus osallistua väkivallan tekijöiden ja kokijoiden vertaisryhmiin; Tavoitteena mahdollistaa vertaistukikeskustelu ryhmäläisten kesken väkivaltatyöntekijän sekä kokemusasiantuntijan ohjajana. Väkivaltatyöntekijä voi ohjata asiakkaan tukihenkilösuhteeseen asiakkaan toiveesta ja kokemusten jakaminen vertaistukihenkilön kanssa mahdollistuu.

Väkivaltatyö on mukana valtakunnallisessa Ensi- ja turvakodin liiton koordinoimassa Apua väkivaltaan chat- palvelussa, joka tukee kaikkia väkivallan osapuolia anonyymisti. Lisää infoa: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/>

Väkivaltatyö auttaa sinua, jos:

- Olet käyttänyt väkivaltaa
- Olet ollut uhkaava
- Parisuhteessasi on kontrollointia ja rajoittamista
- Riidat menevät liian pitkälle
- Olet kurittanut lasta tai lapsi nähnyt väkivaltaa/ uhkaavia tilanteita
- Kumppanisi on hakeutunut turvakotiin
- Kumppanisi on väkivaltainen

www.ek-perhetyo.fi

p. 040 765 4953

Pormestarinkatu 6 B 4. krs, Lappeenranta

6.3.4. Poliisilaitoksen sosiaalityö

Poliisilaitoksen sosiaalityössä keskeisenä tehtävänä on hoitaa poliisin toiminnan yhteydessä ilmeneviä sosiaalityön ja lastensuojelun tehtäviä sekä palveluohjata poliisin asiakkaita. Työntekijä vastaanottaa ja kirjaa poliisilta tulevia lastensuojeluilmoituksia ja sosiaalihoitolaismukaisia ilmoituksia sekä osallistuu alaikäisten poliisikuulusteluihin. Työ on valtaosin kriisiluonteista ja siten asiakkaat pyritään ohjaamaan varhaisessa vaiheessa

eteenpäin. Poliisilaitoksen sosiaalityössä korostuu verkostotyö ja yhteyshenkilönä toimiminen Etelä-Karjalan hyvinvointialueen sosiaalialan työntekijöiden, muiden viranomaisten ja poliisin välillä. Muut ammattilaiset voivat konsultoida poliisilaitoksen sosiaalityötä sekä lapsiin, että aikuisiin liittyvissä väkivalta asioissa.

Poliisilaitoksen sosiaalityöhön kuuluu lähisuhde- ja perheväkivallan ennaltaehkäisy, uhrin/tekijän kokonaisvaltainen auttaminen ja ohjaaminen tarvittavan tuen piiriin. Työntekijä on yhteydessä väkivaltaa kokeneeseen ja tekee hänen kanssaan turvasuunnitelman sekä ohjaa muun avun piiriin. Väkivallan tekijää käydään tapaamassa poliisivankilassa ja hänen kanssaan keskustellaan väkivallan vaikutuksista sekä suunnitellaan, mistä tekijä ja muu perhe saavat apua tilanteeseen.

Poliisilaitoksen sosiaalityön työntekijä kuuluu hyvinvointialueen lastensuojelun avohuollon arviointitiimiin, joka vastaanottaa ja käsittelee lastensuojeluilmoituksia. Lähisuhde- ja perheväkivaltailmoituksissa arvioidaan kiireellisyys ja välittömän avun tarve. Työntekijä on yhteydessä väkivaltaa kokeneeseen kartoittaakseen tilannetta ja hänen kanssaan tehdään turvasuunnitelma. Työntekijät tapaavat erikseen eri osapuolia ja lapsia ja ohjaavat perhettä tarvittaessa myös muun avun piiriin, esimerkiksi turvakotiin, Maraktyöskentelyyn, Väkivaltatyöhön, Rikosuhripäivystykseen, terveystalviin ja muiden palvelujen piiriin tilanteesta ja perheen kokoonpanosta riippuen.

p. 040 865 6907

6.3.5. Saimaan kriisikeskus

Saimaan kriisikeskukselle hakeudutaan keskusteluapuun erilaisissa vaikeissa elämäntilanteissa. Keskustelemaan voi tulla, jos lähisuhhteissa on ollut konfliktia tai lähisuhdeväkivaltaa. Kriisivastaanotolla voi asioida yksin, puolison tai perheen kanssa. Apua voidaan tarjota myös yhteisöille. Lähikontaktin lisäksi vastaanotto voidaan toteuttaa etävälitteisesti. Apu ja tuki ovat maksuttomia, vastaanotolle voi hakeutua ilman lähetettä ja kriisikeskuksessa voi asioida myös nimettömänä. Kriisikeskuksessa työskentelee kriisityöhön koulutettuja sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia.

Asiakaskohtaamisissa pyritään aina kartoittamaan asiakkaan kokonaiselämäntilanne ja siihen mahdollisesti liittyvät riskitekijät esimerkiksi lähisuhdeväkivalta. Väkivallasta kysytään ja siitä puhumiseen luodaan mahdollisuuksia. Luottamuksellinen keskustelu mahdollistaa avoimuuden ja sen myötä avun saamisen niin kyseiselle asiakkaalle kuin hänen lähipiirilleen. Tapaamisissa kartoitetaan aina myös mahdollisten läheisten avun saamisen mahdollisuudet esim. lasten kohdalla.

Käyntien määrä ja sisältö on aina yksilöllisesti suunniteltu. Koska kyseessä on lyhykkestoinen kriisituki, on tapaamisia mahdollista sopia yhdestä viiteen kertaan. Tarvittaessa asiakas ohjataan muiden palvelujen piiriin.

Etelä-Karjalan Mieli ry:ssä on syksyllä 2021 käynnistynyt Miehen Mieli- hanke jonka tavoitteena on muun muassa madaltaa miesten kynnystä hakeutua tuki- ja kriisipalvelujen piiriin. Väkivaltaan liittyvissä kysymyksissä kriisikeskuksella on tarvittaessa mahdollisuus hyödyntää Miehen Mieli- hankkeen asiantuntemusta mieserityisestä työstä. Tarpeen mukaan on myös mahdollista käyttää työskentelyssä hankkeen miestyöntekijöitä.

Saimaan Kriisikeskusta hallinnoi MIELI Etelä-Karjalan mielenterveys ry. Kriisikeskus sijaitsee Lappeenrannassa ja tarjoaa järjestölähtöistä kriisiapua koko Etelä-Karjalan alueella.

<https://www.mielenterveysseurat.fi/etela-karjala/kriisikeskus/>

p. 05 453 0020 (ajanvaraus ma-to klo 11-13), toimisto@mieliek.fi

Kristiinankatu 11, Lappeenranta

6.3.6. Perheneuvonta ja nuorten apu

Perheneuvonta ja nuorten apu tarjoaa Lasten ja nuorten talolla alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen apua erilaisissa huolissa ja elämän kriiseissä, myös lähisuhdeväkivaltatilanteissa. Palvelu on tarkoitettu uusille asiakkaille, joilla ei ole voimassa olevaa asiakkuutta perhepalveluissa. Yhdessä perheen kanssa pyritään löytämään myönteisiä keinoja huolen tai kriisin helpottamiseksi.

Lähisuhdeväkivaltatilanteessa voidaan konsultoida poliisia sekä tehdä yhteistyötä muiden yksiköiden, esimerkiksi lastensuojelun kanssa. Perheen kanssa tehdään jatkosuunnitelma lisäpalveluista ja tarvittaessa tehdään tutkintapyyntö poliisille.

Lähisuhdeväkivallasta ja sen aiheuttamista traumaista selviytymiseen on tarjolla erilaisia menetelmiä, terapiaa ja vanhempien jaksamisen tueksi on olemassa hoito-ohjelmia. Hoidot ja terapiat suunnitellaan aina yksilöllisesti.

<https://eksote.fi/asiakkaalle/kanssasi/perhe-ja-lapset/kun-perheessa-on-vaikeaa/perheneuvonta-ja-nuorten-apu/>

p. 05 352 2360

Imatra: Lasten ja nuorten talo, Tainionkoskentie 14

Lappeenranta: Lasten ja nuorten talo, Kasarmikatu 7

6.3.7. Lapsiperhesosiaalityö

Sosiaalipalveluja ja sosiaalityötä järjestetään tueksi ihmisten haastaviin elämäntilanteisiin, esimerkiksi lähisuhde- ja perheväkivallasta ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen. Palvelujen tarve arvioidaan tekemällä palvelutarpeen arviointi. Lähisuhdeväkivalta voi tulla esiin asiakkaiden itsensä kertomana, läheisiltä, viranomaisen kautta tai yhteistyötaholta. Työntekijöillä voi herätä epäily väkivallasta, jolloin asia otetaan puheeksi ja siihen puututaan.

Väkivalta otetaan puheeksi asiakkaiden kanssa, tavataan eri osapuolia ja ohjataan asiakkaita tarvittaessa tukipalveluihin esimerkiksi turvakotiin, mielenterveyspalveluihin, Etelä-Karjalan perhetyön kehittämissyhdistyksen väkivaltatyöhön, Rikosuhripäivystykseen tai Saimaan kriisikeskukseen. Asiakkaan luvalla voidaan välittää asiakkaan yhteystiedot jatkopalveluihin, jolloin yhteydenotto tulee asiakkaalle palvelun tarjoajalta. Asiakastapaamisissa voidaan asiakkaan kanssa täyttää MARAK-riskinarviointilomake ja asiakkaan suostumuksella hänen asiansa viedään MARAK-työryhmään.

Kaikkia työntekijöitä koskee lastensuojelulain (Lsl 25§) sekä sosiaalihoitolain (Shl 35§) mukainen ilmoitusvelvollisuus. Mikäli lähisuhdeväkivalta väkivalta kohdistuu lapseen tai tilanne muuten edellyttää, ollaan yhteydessä lastensuojeluun ja tehdään tiivistä moniammatillista yhteistyötä ja pyydetään lastensuojelusta työpari tekemään yhdessä palvelutarpeen arviota. Lapsiin kohdistuvissa perhe- ja lähisuhdeväkivaltatilanteissa ilmoitukset tehdään yleensä suoraan lastensuojeluun.

<https://eksote.fi/asiakkaalle/kanssasi/perhe-ja-lapset/kun-perheessa-on-vaikeaa/lapsiperhesosiaalityo/>

Imatra: Lasten ja nuorten talo, Napinkuja 3 C

Lappeenranta: Lasten ja nuorten talo, Kasarmikatu 7

6.3.8. Kirkon perheneuvonta

Kirkon perheneuvonta tarjoaa ammatillista keskusteluapua parisuhteeseen ja perheeseen liittyvissä kysymyksissä. Paikalle voi hakeutua joko yksin tai yhdessä puolison kanssa. Perheneuvojat ovat yksilö-, pari- ja perhekysymyksiin erikoistuneita ihmissuhdeammattilaisia, eikä asiakkaan tarvitse kuulua kirkkoon. Etelä-Karjalassa perheneuvontaa tarjotaan sekä Imatralla että Lappeenrannassa. Asiakkaaksi voi hakeutua ilman lähetettä ottamalla yhteyttä toimipaikkaan. Käynnit ovat ilmaisia ja niiden määrä suunnitellaan aina yksilöllisesti parin tai perheen tarpeiden mukaan. Tapaamisia on mahdollista järjestää molempien osapuolien kanssa yhdessä sekä tarvittaessa erikseen. Keskusteluissa etsitään yhdessä uusia keinoja toimimattomiin ihmisuhteisiin ja arjen sujuvuuteen. Tarvittaessa käytössä on tulkki.

<https://imatranseurakunta.fi/38-perheasiain-neuvottelukeskus>

<https://www.lappeenrannanseurakunnat.fi/apua-ja-tukea/perheneuvonta>

Imatra, p. 044 400 4260

Lappeenranta p. 040 312 6800

6.4. Etelä-Karjalan hyvinvointialueen muut palvelut

Etelä-Karjalan hyvinvointialueella on tarjolla palveluja, jotka tarjoavat ihmisille laajemmin tukea ja apua elämän erilaisiin tilanteisiin. Näissä palveluissa asioivilla asiakkailla on mahdollisuus saada apua ja tukea myös perhe- ja lähisuhdeväkivaltatilanteisiin, väkivaltakierteen katkaisemiseksi sekä ennaltaehkäisemiseksi.

6.4.1. Neuvolapalvelut

Neuvolatyö on ehkäisevää ja terveyttä edistävää toimintaa, johon kuuluvat äitiys- ja lastenneuvolan lisäksi perhesuunnittelu- ja ehkäisyneuvola.

Terveystarkastusten yhteydessä esitetään väkivaltaan liittyviä kysymyksiä ja puututaan jo varhaisessa vaiheessa perheessä ilmenevään lähisuhdeväkivaltaan. Vaikka väkivalta ei tulisi esiin kyselyssä, annetaan kuitenkin informaatiota tai esite kuinka toimia, jos väkivaltaa esiintyy.

Väkivaltatyötä tehdään hienotunteisesti ja asiakasta kunnioittaen. Mikäli asiakkaan kieltämisestä huolimatta syntyy epäilyä väkivallasta, ei painosteta, vaan asiaan palataan myöhemmin uudelleen. Jos kyselyn perusteella tulee ilmi väkivaltainen käyttäytyminen perheessä, väkivallasta keskustellaan tarkemmin, arvioidaan turvallisuutta ja annetaan tietoja turvakodista sekä rikosilmoituksen tekemisestä.

Perhesuunnittelu- ja ehkäisyneuvolassa nostetaan myös väkivaltakysymykset esiin ja keskustellaan syyllistämättä perheen ja lasten turvallisuudesta, lastensuojelusta ja lastensuojeluilmoitusvelvollisuudesta. Neuvolasta voidaan ottaa yhteyttä myös kumppaniin ja tarjota hänelle apua.

Jos lapsi on perheessä kaltoinkohtelun tai väkivallan kohteena, pyritään tunnistamaan perheen riskitekijöitä; lapseen liittyviä, vanhempaan liittyviä tai perheeseen liittyviä. Tunnistetaan väkivallan muoto, onko kyse fyysisestä, psyykkisestä tai seksuaalisesta väkivallasta vai ilmeneekö perheessä lapsen laiminlyöntiä. Ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä tarjotaan perheelle tarpeen mukainen apu ja tuki jo varhaisessa vaiheessa. Neuvolakäyntejä voidaan tihentää terveydenhoitajalla ja tarvittaessa neuvolalääkärillä, voidaan tarjota perhetyöntekijän kotikäyntejä, vauvaperhetiimin tai neuvolapsykologin palveluja.

Neuvolassa keskustellaan lapsen ja huoltajien kanssa väkivallasta ja tehdyistä havainnoista. Selvitetään vammojen, kuten mustelmien synty, varataan aika lääkärin tarkastukseen ja tehdään ilmoitus lastensuojeluun. Moniammatillisen yhteistyön avulla tuetaan ja autetaan perhettä prosessin aikana.

<https://eksote.fi/asiakkaalle/kanssasi/perhe-ja-lapset/neuvola/>

p. 05 352 8502

6.4.2. Opiskeluhoolto

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen opiskeluhoollossa työskentelee psykologeja, kuraattoreita, lääkäreitä sekä terveydenhoitajia. Opiskeluhoollon palvelut tuotetaan alueen kouluilla ja oppilaitoksissa. Lähisuhde- tai perheväkivaltaan liittyvät kokemukset voivat tulla esiin lapsen, nuoren tai vanhemman kertomana hänen asioidessaan eri vastaanotoilla

opiskeluhuollon palveluissa. Lisäksi opettajille tai koulun muulle henkilökunnalle voi nousta huoli oppilaan kotitilanteesta. Koulun henkilökunnalla onkin keskeinen rooli väkivallan tunnistamisesta, he tuntevat koulunsa oppilaat parhaiten.

Opiskeluhuollon tärkeä tehtävä on olla tuki ja turva lapsille sekä nuorille elämän eri tilanteissa. Kun huoli lähisuhde- tai perheväkivallasta herää, arvioidaan tilanteen kiireellisyys aina tapauskohtaisesti. Tarvittaessa konsultoidaan sosiaali- ja kriisipäivystystä ja poliisia. Lapsi/nuori ja hänen perheenjäsenensä voidaan ohjata myös turvakodin piiriin.

<https://eksote.fi/asiakkaalle/kanssasi/perhe-ja-lapset/koululaisten-palvelut/kouluterveydenhuolto/>
<https://eksote.fi/asiakkaalle/kanssasi/perhe-ja-lapset/toisen-asteen-opiskelijoiden-palvelut/>

6.4.3. Aikuissosiaalityö

Aikuissosiaalityön perustehtävänä on järjestää sosiaalipalveluja palvelutarpeen arvioinnin ja kartoituksen pohjalta. Palvelut suunnitellaan yksilöllisesti asiakkaan tarpeiden mukaan. Tavoitteena on taloudellisen tai sosiaalisen tuen ja palvelun tarpeessa olevien asiakkaiden kokonaisvaltaisen kuntoutumisen ja elämäntilanteen edistäminen. Asiakkaina on pääasiassa työikäiset. Asiakas voi ottaa itse yhteyttä aikuissosiaalityöhön, lähetettä ei tarvita.

Lähisuhde- ja perheväkivalta asiat otetaan asiakkaaksi tulevan henkilön kohtaamisessa esille, jos siihen epäilystä (esim. ulkoisia väkivallan merkkejä). Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä käydään myös tarkemmin läpi kaikkien asiakkaiden kanssa yhtenä osa-alueena, mitä heidän elämäänsä kuuluu, jolloin myös esim. akuutti lähisuhdeväkivalta voi tulla ilmi.

Väkivallan tullessa ilmi asiakastapaamisessa, tai jos joku ulkopuolinen taho ottaa yhteyttä asiakkaan väkivaltatilanteesta, asia otetaan huomioon asiakkaan tuen ja avun kartoituksessa. Joskus keskusteluapu riittää, toisinaan tilanteet vaativat laajempaa yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa esimerkiksi turvakoti, Saimaan kriisikeskus, mielen-terveys- ja päihdepäivystys.

<https://eksote.fi/palvelut/tyoikaisten-palvelut/aikuissosiaalityo/>
 p. 05 352 5926

Imatra: Aikuisten keskus, Tainionkoskentie 1 / 2. krs

Lappeenranta: Aikuisten keskus, Valtakatu 51 / 3. krs, Lappeenranta

6.4.4. Toimintakyky- ja hoivapalvelut

Ikäihmisten kokema kaltoinkohtelu ja väkivalta on yleisempää kuin mitä luullaan, sillä monet lähisuhdeväkivaltaa kohdanneet ikäihmiset eivät puhu kokemastaan ja se jää piiloon. Lähisuhdeväkivalta voi olla fyysistä, psyykkistä, seksuaalista tai taloudellista, se voi olla myös hoidon ja avun laiminlyömistä, muuta oikeuksien rajoittamista, loukkaamista

ja ihmisarvoa alentavaa kohtelua. Väkivallan tekijänä voi olla perheenjäsen tai muu tuttu ihminen kotona tai laitoksessa. Ikääntyneiden väkivallan taustalla voi olla muistisairaus, jolloin hän itse voi myös käyttää väkivaltaa omaisia tai hoitohenkilökuntaa kohtaan. Keskusteluapu ei aina auta, vaan tarvitaan konkreettisempia toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi.

Toimintakyky- ja hoivapalvelut tarjoavat Etelä-Karjalan hyvinvointialueella palveluja iäkkäille henkilöille. Sosiaalityöntekijät saavat yleensä ilmoituksen väkivaltatilanteesta joko sosiaali- ja kriisipäivystyksestä, omaisten tai naapureiden ilmoituksella tai kotihoidon työntekijöiltä. Sosiaalityöstä selvitetään asiakkaan olemassa olevat palvelut, arvioidaan akuutti turvan tarve, tehdään harkinnan ja tarpeen mukaan kotikäynti asioiden selvittämiseksi.

Ikääntyneisiin kohdistuvaa väkivaltaa akuuteissa tilanteissa kohtaavat eniten kotihoidon työntekijät, kuten hoitajat ja fysioterapeutit. Hoitajien huoli ja epäily fyysisestä väkivallasta voi herätä, kun havaitaan asiakkaan kehossa selittämättömiä mustelmia. Asia otetaan puheeksi ja kysytään väkivallasta. Akuuteissa tilanteissa turvataan asiakas, tehdään yhteistyötä läheisten ja eri palvelujen kanssa sekä tarvittaessa pyydetään apua muilta viranomaisilta.

Sosiaalityölle tulee ilmoituksia erityisesti tilanteissa, kun on herännyt epäily taloudellisesta hyväksikäytöstä. Näissä tilanteissa lopputuloksena voi olla edunvalvojan hakeminen. Väkivalta voi näyttäytyä, jos väsynyt omaishoitaja esimerkiksi jättää omaisen hoitamatta tai käyttää fyysistä väkivaltaa. Näissä tilanteissa omaishoidon tuen palveluohjaajat ottavat asian esiin ja mahdollisesti omaishoidon sopimuksen jatkamista harkitaan. Hoito voidaan korvata tarvittaessa kotihoidon palveluilla tai yksityisen palveluntuottajan palveluilla, ellei tilanne vaadi toisen osapuolen sijoittamista esimerkiksi palvelukotiin.

<https://eksote.fi/asiakkaalle/toimipisteet/iso-apu/>

p. 05 3522370

Imatra: Iso apu palvelukeskus, Esterinkatu 10

Lappeenranta: Iso apu palvelukeskus, Kauppakatu 63

6.4.5. Vammaispalvelut

Vammaispalveluita järjestetään henkilöille, joilla on vamman tai sairauden vuoksi pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia selviytyä jokapäiväisen elämän toiminnoista. Kehitysvamma vaikuttaa erityisesti kognitiiviseen toimintakykyyn, ja usein myös fyysiseen toimintakykyyn. Kehitysvammaisen henkilön sosioemotionaalinen kehitys etenee eri tahdissa kuin ikätovereilla, ja uusien asioiden oppiminen sekä aikaisemmin opittujen asioiden hyödyntäminen on vaikeampaa.

Palvelutarpeen arvioinnin ja palvelusuunnitelman laadinnan aikana pyritään muodostamaan kokonaisvaltainen käsitys asiakkaan elämäntilanteesta ja tunnistamaan erilaisia

riskitekijöitä väkivallan ehkäisyn näkökulmasta. Vammaispalvelujen sosiaalityössä tavoitteena on tukea vammaista henkilöä ja hänen läheisiään arkipäivän jaksamisessa, ennakoida tulevaa palveluntarvetta ja mahdollistaa vammaiselle henkilölle mahdollisimman itsenäinen ja omannäköinen elämä. Esiin nousseiden väkivaltatapauksien taustalla on havainnointia sellaisia tekijöitä kuin äkillinen sairastuminen, sairauden eteneminen, elämänhallinnan heikentyminen, menetykset sekä asiakkaan ja omaisten voimavarojen uupuminen.

Vammaiseen henkilöön kohdistuva väkivalta saattaa ilmetä uhkaavana, pakottavana tai alentavana käyttäytymisenä, hyväksikäyttönä tai hoidon ja hoivan laiminlyömisinä. Vammaisen henkilö saattaa kokea, että hänen omaa tahtoaan ei kunnioiteta. Asiakkaan kuuleminen on tärkeä osa vammaispalvelujen sosiaalityötä. Asumisyksiköiden sisäisillä suojaamis- ja turvatoimenpiteillä ehkäistään väkivallalle altistumista ja väkivaltaista käyttäytymistä. Vammaisen henkilö on usein toisesta henkilöstä riippuvainen, ja tämän vuoksi väkivaltaan puututaan välittömästi ottamalla asia puheeksi, varmistamalla asiakkaan turvallisuus, ja ohjaamalla asiakas hyvinvointialueen väkivallan ehkäisyn toimintamallin mukaisesti tarvitsemiensa tukitoimien piiriin.

<https://eksote.fi/asiakkaalle/kanssasi/vammaispalvelut/vammaispalvelujen-yhteystiedot/>
p. 05 352 2370

Imatra: Iso apu palvelukeskus, Esterinkatu 10, 55100 Imatra

Lappeenranta: Iso apu palvelukeskus, Kauppakatu 63, 53100 Lappeenranta

6.4.6. Etelä-Karjalan alueen palvelut maahanmuuttajille (päivitetty 8.12.2022)

Riittävä kotoutumisen tuki maahan muuttaneille tulee huomioida kaikissa palveluissa. Erityisen tärkeää on tarjota tietoa yhteiskunnasta, palvelujärjestelmästä ja omista oikeuksista. Monen kohdalla suomen kielen taito ei riitä asioiden hoitamiseen tai avun hakemiseen suomalaisessa yhteiskunnassa. On huomioitava kulttuurien erityispiirteet, mahdollinen vallankäyttö perheessä ja kunniaväkivallan uhka.

Väkivaltatilanteita kohdatessaan työntekijän tärkein tehtävä on tiedottaa asiakasta hänen omista oikeuksistaan ja mahdollistaa avun hakeminen. Asiakas ohjataan tarvittavien palveluiden piiriin (lastensuojelu, poliisi, Rikosuhripäivystys, turvakoti). Valtakunnallisia palveluita hyödynnetään omakielisen tuen saamiseksi.

Hyvinvointialueen kotouttava sosiaalityö ja sosiaaliohjaus toimii Aikuisten sosiaalipalveluiden yhteydessä Imatran ja Lappeenrannan aikuisten keskuksissa. Tuen piirissä ovat pääsääntöisesti alle kolme vuotta Suomessa olleet pakolaistaustaiset asiakkaat. Lisäksi palveluun voi ohjautua muita maahanmuuttajia, jotka tarvitsevat elämäntilanteeseensa liittyen sosiaalityötä tai sosiaaliohjausta.

Etelä-Karjalan maahanmuuttomuuuttopalvelut, joka aloittaa vuoden 2023 alusta uutena kuntien tuottamana palveluna, järjestää alueen kuntien kotoutumisen edistämisen palvelut sekä yleisen ohjauksen ja neuvonnan. Etelä-Karjalan maahanmuuttopalvelut ja matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu Momentti toimivat Lappeenrannassa ja Imatralla.

<https://eksote.fi/palvelut/maahanmuuttopalvelut/ohjaus-ja-neuvontapalvelu/>

Imatra: Aikuisten keskus, Tainionkoskentie 1, 2. krs

Lappeenranta: Aikuisten keskus, Valtakatu 51, 3. krs

6.4.7. Avoterveydenhuolto, terveys ja hyvinvointiasemat

Avoterveydenhuollossa lähisuhde- ja perheväkivalta ei tule aina suoraan esiin, vaan ammattilaisille herää useammin epäilyksiä mahdollisesta väkivallasta. Käyntisyyksi voidaan ilmoittaa epämääräinen kipu tai vaiva ja epäilyksiä lähisuhde- ja perheväkivallasta voivat herättää epämääräiset mustelmat, lasten kohdalla useat käynnit eri syistä sekä perheen sisäisissä suhteissa aistitut jännitteet. Lähisuhdeväkivallasta voi olla vaikea kysyä tilanteessa, jos puoliso tai läheinen on mukana. Hoitajien kontrollikäynneillä asiakkaalla on usein helpompi ottaa asia puheeksi rauhallisen tilan ja keskinäisen luottamuksen ansiosta.

Lähisuhde- ja perheväkivaltilanteissa, joissa on tapahtunut selkeä pahoinpitely, otetaan kuvat ja kirjataan vammat huolellisesti. Raiskaustapauksissa uhri ohjataan Etelä-Karjalan keskussairaalaan Seri-keskukseen. Tarvittaessa asiakas voidaan ohjata Turvakoitiin. Lapseen kohdistuvaa väkivaltaa epäiltäessä otetaan aina yhteys sosiaali- ja kriisipäivystykseen.

<https://eksote.fi/asiakkaalle/toimipisteet/hyvinvointi-ja-terveysasemat/>

p. 05 352 7260

6.5. Valtakunnalliset chat- ja puhelinpalvelut

Puhelimitse ja netissä on tarjolla paljon apua ja tukea lähisuhdeväkivalta tilanteisiin. Monet puhelin- ja verkkopalveluista toimivat myös ammattilaisten konsultaatioapuna. Apua saa helposti, nopeasti ja anonyymisti. Iso osa palveluista on myös maksuttomia tai niistä peritään vain normaali puhelinmaksu. Joitain palveluita on saatavilla myös 24/7. Valtakunnallisia palveluita tuottavat mm järjestöt ja kirkko, mutta myös mm valtion laitokset kuten oikeusaputoimisto. Usein puhelin- tai verkkopalveluiden käyttäjä on hakemassa apua ensimmäistä kertaa. Monille ihmisille, varsinkin nuorille, voi chatti palveluihin kirjoittaminen olla luontevin tapa ottaa vaikeita asioita ensimmäistä kertaa puheeksi. Puhelin ja chat palveluista asiakkaita ohjataan ja kannustetaan tarpeen mukaan muiden palveluiden piiriin.

7. Moniammatillinen työ Etelä-Karjalassa

Etelä-Karjalan alueella on vuosikymmenien perinteet moniammatillisen lähisuhdeväkivallan vastaisen työn kehittämiseen. Laaja moniammatillinen työryhmä on nostanut esiin väkivallan tunnistamisen merkitystä alueen palveluissa sekä toiminnan kehittämisen ja yhteistyön merkitystä alueen asukkaiden auttamiseksi ja tukemiseksi.

7.1. Lähisuhdeväkivallan vastainen työryhmä

Etelä-Karjalan lähisuhdeväkivallan vastainen työryhmä on asiantuntijaryhmä lähisuhde- ja perheväkivaltakysymyksissä. Työryhmä toimii aktiivisesti, suunnittelee ja kehittää moniammatillisesti lähisuhdeväkivallan vastaista työtä ja yhteistyötä, selkiyttää eri toimijoiden rooli- ja tehtäväjakoa laatimalla toimintamalleja ja tarvittavaa materiaalia ammattilaisten työn tueksi sekä järjestämällä koulutusta henkilöstölle. Tavoitteena on, että lähisuhdeväkivallan tunnistaminen ja avun piiriin ohjaaminen olisi osana eri toimijoiden arjen työtä. Työryhmän sisällä toimii tarpeen mukaan koottuja pienempiä työryhmiä, jotka mm. päivittävät toimintaohjeita ja järjestävät koulutuksia.

Lähisuhdeväkivallan vastaisen työryhmän kokoonpano on monitoimijainen ja poikkihallinnollinen. Ammattilaisia on ollut mukana mm. poliisista, Rikosuhripäivystyksestä, lastensuojelusta, mielenterveys- ja päihdepalveluista, sosiaali- ja kriisipäivystyksestä, poliisilaitoksen sosiaalityöstä, turvakodista, Etelä-Karjalan perhetyön kehittämissyöryhdyksen väkivaltatyöstä, lapsiperhesosiaalityöstä, lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluista, neuvolasta, opiskeluhuollosta, varhaiskasvatuksesta, opetustoimesta, nuorisotoimesta, iäkkäiden palveluista, kirkon perheneuvonnasta, rikosseuraamusvirastosta, vammaispalveluista, aikuissosiaalityöstä, maahanmuuttopalveluista, yhteispäivystyksestä, Saimaan kriisikeskuksesta, avoterveydenhuollosta ja opetuksen edustus ammatikorkeakoulusta. Työryhmän kokoonpano on vaihdellut vuosien aikana.

Etelä-Karjalassa on jo vuosikymmenien ajan pidetty tärkeänä lähisuhde- ja perheväkivallan vastaista työtä. Merkittävää on väkivallan tunnistaminen, jonka kautta mahdollistetaan varhainen puuttuminen ja ehkäisy. Lappeenrannan kaupungissa toimi vuodesta 1993 alkaen Vaikean Perheväkivallan Tukiryhmä, joka kehitti työtapoja ja yhteistyömuotoja. Se toimi terveydenhuollon ja sosiaalitoimen asiantuntijaryhmänä, huolehti koulutuksesta, seurasi perheväkivallan esiintyvyyttä, raportointi sekä arvioi työn tuloksellisuutta. Nykyinen Lähisuhdeväkivallan vastainen työryhmä jatkaa vuosikymmenien ajan toimineen työryhmän aloittamaa työtä.

Lisätietoa: erityisasiantuntija Kati Loisa, kati.loisa@ekhva.fi, p. 040 198 8849

7.2. Marak-työ

MARAK on Englannista lähtöisin vakavan parisuhdeväkivallan riskinarvioinnin ja uhrin auttamisen moniammatillinen menetelmä. MARAK on käytössä Etelä-Karjalan alueella sekä useilla muilla paikkakunnilla Suomessa. MARAK kokoaa alueella toimivat uhrin auttamiseksi työskentelevät viranomaiset ja järjestöt yhteen ja koordinoi uhrille annettavaa tukea. MARAK-työryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa. MARAK koostuu systemaattisesta väkivallan riskinarvioinnista. Jos riski on kohonnut, moniammatillinen työryhmä auttaa uhria. Työryhmässä laaditaan moniammatillinen suunnitelma, jonka tarkoitus on parantaa uhrin turvallisuutta.

MARAK on tarkoitettu henkilöille, jotka kokevat parisuhdeväkivaltaa tai elävät sen uhan alla. Väkivallan tekijä voi olla nykyinen tai entinen puoliso tai seurustelukumppani. MARAKin avulla voidaan käsitellä myös kunniaväkivaltapauksia. Menetelmän tavoitteena on, että parisuhdeväkivalta ja sen uhka loppuu. Uhri saa apua ammattilaisilta ja viranomaisilta mahdollisimman helposti ja nopeasti.

MARAK-työ alkaa täyttämällä uhrin kanssa riskinarviointilomakkeen. Lomakkeen kysymykset ohjaavat työntekijää huomioimaan uhrin ja hänen perheensä tilanteen kokonaisvaltaisesti ja helpottavat siten myös avun suunnittelua ja toteuttamista. Jos väkivallan uusiutumisen riskin uhka täyttyy, tapaus ohjataan uhrin suostumuksella MARAK-työryhmän käsiteltäväksi. Uhri saa halutessaan myös oman vapaaehtoisen ja koulutetun tukihenkilön MARAK-työskentelyn ajaksi Rikosuhripäivystyksen kautta.

Riskinarviointilomake: [linkki riskinarviointilomakkeeseen](#)

Suostumuslomake [linkki suostumuslomakkeeseen](#)

Koulutusopas [linkki oppaaseen](#)

Lisätietoja MARAK-työstä:

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen turvakoti p. 040 351 6477

Poliisilaitoksen sosiaalityö p. 040 865 6907

Työkalut toimintamallin liitteeksi:

Liite 1: TYÖNTEKIJÄN MUISTILISTA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN PUHEEKSIOTTAMISEEN

Liite 2: TOIMINTAOHJE AIKUISTEN VÄLISESSÄ LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALTATILANTEESSA

Liite 3: TOIMINTAOHJE KUN EPÄILLÄÄN LAPSEN PAHOINPITELYÄ TAI SEKSUAALISTA HYVÄKSIKÄYTTÖÄ

Liite 4: TOIMINTAOHJE KOHDATESSASI VÄKIVALLAN TEKIJÄN

Liite 5: TURVASUUNNITELMA (väkivaltaa kokeneelle)

Liite 6: LASTEN TURVASUUNNITELMA

Liite 7: OMIEN OIKEUKSIEN LUETTELO

Liite 8: MARAK -RISKINARVIOINTILOMAKE JA SUOSTUMUSLOMAKE

Liite 9: DIGITAALISEN VÄKIVALLAN VAROITUSMERKIT

Liite 10: LAPSET JA NUORET DIGITAALISESSA MEDIASSA

Liite 11: PALVELUKARTTA

Liite 12: VÄKIVALLAN KIERRE

Liite 13: VÄKIVALLAN MUODOT

Liite 14: HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ

Liite 1: TYÖNTEKIJÄN MUISTILISTA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN PUHEEKSIOTTAMISEEN

- Olet ammattiroolissa
- Pyri luomaan luottamuksellinen ilmapiiri, ohjaa asiakas rauhalliseen tilaan
- Anna asiakkaalle aikaa kertomiseen, kuuntele, älä kiirehdi ja ole ihmisenä läsnä
- Rohkaise asiakasta puhumaan asiasta. KYSYMYKSIÄ TYÖSKENTELYN TUEKSI
 - Vaivaako jokin asia sinua?
 - Mistä olet huolissasi?
 - Kerro mitä on tapahtunut?
 - Oletko kokenut väkivaltaa?
 - Onko tällä hetkellä välitöntä väkivallan uhkaa?
 - Mitä väkivalta sinun mielestäsi on?
 - Kohdistuuko väkivalta lapsiin?
 - Onko kukaan kysynyt sinulta väkivallasta?
 - Kenelle olet asiasta puhunut?
 - Oletko aiemmin hakenut apua, mistä?
- Älä kyseenalaista asiakkaan kertomusta väkivallasta
- Älä syyllistä asiakasta, mutta älä myöskään lähde moittimaan väkivaltaa tehnyttä, sillä asiakas voi joutua puolustamaan väkivaltaa tehnyttä
- Muista, että kohtaat kriisissä olevan ja mahdollisesti traumatisoituneen asiakkaan
- Hyväksy hänen ristiriitaiset tunteensa, älä kumoa niitä
- Ota vastaan asiakkaan reaktiot levollisesti; asiakas voi itkeä, hänellä voi olla ahdistusta, tuskaisuutta, aggressiivisuutta, hajoamisen tunnetta jne.
- Anna tietoa väkivallasta ja sen aiheuttamista seurauksista
- Dokumentoi kuulemasi tapahtumat, havaintosi ja mahdolliset vammat huolellisesti

Liite 2: TOIMINTAOHJE AIKUISTEN VÄLISESSÄ LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALTATILANTEESSA

- Puutu asiaan. Muista, että olet tärkeä henkilö lähisuhde- ja perheväkivaltakierteen katkaisemisessa
- Varmista kaikkien läsnäolijoiden turvallisuus. Kysy lääkärin tarpeesta ja tarvittaessa ohjaa asiakas lääkäriin
- Keskeistä on muistaa, ettei väkivalta ongelmana häviä itsestään. Ota asia rohkeasti puheeksi osapuolten kanssa ja tarjoa tukimuotoja
- Keskustele avun hakemisen tärkeydestä. **Muistuta että väkivalta on rikos ja sillä on tapana uusiutua ja raaistua ilman ulkopuolista apua!**
- Tee tarvittaessa asiakkaan kanssa turvasuunnitelma
- Muistuta väkivaltaa kokenutta todistusaineiston keräämisen ja tallettamisen tärkeydestä (lääkärissä käynti, vammojen valokuvaaminen, tapahtumatietojen muistiinpano, viestit ym.), vaikkei asiasta tehtäisikään rikosilmoitusta
- Kerro lastensuojeluilmoituksesta, mikäli perheeseen kuuluu lapsia. Tee aina lastensuojeluilmoitus huolimatta siitä, ovatko lapset paikalla vai eivät.

Liite 3: TOIMINTAOHJE KUN EPÄILLÄÄN LAPSEN PAHOINPITELYÄ TAI SEKSUAALISTA HYVÄKSIKÄYTTÖÄ

- Lapsen pahoinpitelyn tai seksuaalisen hyväksikäytön tullessa ilmi, ei lasta tule kuulustella tai tentata asiaan liittyen. Jos lapsi ottaa asian itse esille, anna hänen kertoa vapaasti tapahtumasta. Paina mieleesi ja kirjaa lapsen kertoma mahdollisimman tarkasti ja yksityiskohtaisesti – kirjaa lapsen käyttämällä kielellä. Kirjaa havaintosi lapsen käyttäytymisestä
- Ota lapsen kertoma vakavasti, älä epäile. Kuuntele lasta rauhallisesti, sillä lapsi osoittaa sinulle asiasta kertoessaan luottamusta.
- Puhu asioista oikeilla nimillä. Kuvaa lapselle väkivaltakokemusten aiheuttamia tunteita ja seurauksia.
- Osoita, että lapsi on toiminut oikein kertoessaan väkivaltakokemuksistaan. Muistuta, ettei lapsi ole syyllinen väkivaltaan
- Arvioi lapsen tilanne ja varmista turvallisuus. Tee aina lapsen kanssa yhdessä turvasuunnitelma
- Älä anna vääriä lupauksia. Kerro rehellisesti, että voit joutua viemään asiaa eteenpäin puhumalla asiasta muille auttajatahoille. Keskustele lapsen kanssa lastensuojeluilmoituksen tekemisestä ja mikäli mahdollista, ole yhteydessä lastensuojeluviranomaisiin lapsen läsnä ollessa. Kerro, että lapsen perhettä autetaan.
- Testaa omat havaintosi. Jaa huoli epäilystä työtoverin tai esimiehen kanssa, jos se suinkin on mahdollista.
- Tee aina lastensuojeluilmoitus lastensuojelupäivystykseen (lastensuojelulaki 25 §). Ilmoitus tulisi mieluiten tehdä kirjallisesti, mutta sen voi kiireellisissä tapauksissa tehdä puhelimitse. Lastensuojeluviranomaiset arvioivat tarpeelliset jatkotoimenpiteet. Muita viranomaisia konsultoidaan tarvittaessa.
- Velvollisuutenasi ammattilaisena on tehdä ilmoitus poliisille silloin, kun on perusteltua syytä epäillä lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä tai lievää vakavampaa pahoinpitelyä.
- Jos oletetusta tapahtuma-ajasta on kulunut enintään viikko, asian selvittäminen aloitetaan päivystystapauksena, esim. viemällä lapsi lääkärin tutkimuksiin. Joihinkin tutkimuksiin voidaan kuitenkin edellyttää poliisin virka-apu pyyntöä.
- Lastensuojeluviranomaiset tai poliisi ryhtyvät tarvittaessa toimenpiteisiin edunvalvojan määräämiseksi lapselle.

Liite 4: TOIMINTAOHJE KOHDATESSASI VÄKIVALLAN TEKIJÄN

- Arvosta tekijää ihmisenä, älä tuomitse
- Anna tekijälle mahdollisuus tulla kuulluksi hänen omin sanoin
- Keskustele suoraan ja rehellisesti tapahtuneesta
- Kerro, että kaikilla perheen jäsenillä on oikeus turvallisuuteen ja oikeus saada apua tilanteeseen
- Kerro väkivallan aiheuttamista seurauksista
- Korosta tekijän vastuuta omasta väkivaltaisuudestaan
- Ohjaa tekijää hakemaan apua. Kerro, että väkivallalle on aina vaihtoehto.

Väkivallan tekijälle suunnattuja palveluita esim. väkivaltatyö (Etelä-Karjalan perhetyön kehittämisyhdistys), mielenterveys- ja päihdepalvelut, Saimaan Kriisikeskus, aikuissosiaalityö ja virka-ajan ulkopuolella sosiaali- ja kriisipäivystys.

- Ota puheeksi väkivallan vaikutus lapseen, myös niissä tilanteissa, joissa väkivalta on aikuisten välistä
- Kerro lastensuojeluilmoituksesta lapsiperheissä

Liite 5: TURVASUUNNITELMA (väkivaltaa kokeneelle)

Henkilökohtainen turvasuunnitelma (1)

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

Turvasuunnitelma auttaa Sinua ja lapsiasi ennakoimaan väkivaltatilanteita, vahvistamaan hallinnan tunnetta väkivaltatilanteissa sekä vähentämään ja lieventämään väkivallan seurauksia. Käy turvasuunnitelma läpi työntekijän tai luotetun ystävän kanssa, ja säilytä suunnitelma sellaisessa paikassa, josta väkivallantekijä ei sitä löydä.

- 1 Jos minun ja lapsieni ei ole turvallista olla kotona/mennä kotiin, voin mennä:

- 2 Merkkejä, joista voin ennakoida tekijän ryhtyvän väkivaltaiseksi (esim. alkoholinkäyttö, kiihtynyt hengitys, ihon väri, sormien puristaminen nyrkkiin):

- 3 Kuinka pääsen lähtemään kotoa (esim. voinko lähteä viemään roskapussin, ulkoiluttamaan koiran, käymään kaupassa)? Kehitä joku rutiini, jonka takia käyt pikaisesti ulkona ja käytä sitä väkivaltatilanteessa poistuaksesi kotoa.

- 4 Poistumisreitit ulos kodistani:

- 5 Voin kertoa väkivallasta seuraaville henkilöille ja sopia heidän kanssaan poliisin kutumisesta, jos he kuulevat asunnostani epäilyttävää melua:

Voin käyttää (esim. sana, merkkisoihto) _____
koodina lapsilleni tai ystäväilleni, jotta he voivat kutsua apua.

- 6 Jos väkivallan tekijä ei asu kanssani, voin varmistaa turvallisuuteni (esim. vaihtamalla lukot, hankkimalla hälytysjärjestelmän, asentamalla ulkovalot, murtosuojaamalla ovet):

- 7 Kerron lapsiani hoitaville ihmisille niiden henkilöiden nimet, joilla on lupa hakea lapset. Näitä henkilöitä ovat:

8 Tarvitsen mm. seuraavia tavaroita varautuessani nopeaan poistumiseen kotoa (kokoa itsellesi ns. turvalaukku valmiiksi)

- rahaa
- varavaatteet itselleni ja lapsilleni
- hygieniavälineet
- vara-avaimet kotiin ja autoon
- tärkeät asiakirjat
- lääkkeet

Numeroita, joista saa apua: HÄTÄKESKUS 112

Lähin turvakoti _____ puhelin _____

osoite: _____

Sosiaali- ja kriisipäivystys _____ puhelin _____

Ystävä _____ puhelin _____

osoite: _____

Paikkakunnan taksi, puhelin _____

Suunnittele yhdessä lastesi kanssa milloin ja miten kotoa poistutaan nopeasti ja turvallisesti. Ota lapset mukaasi aina, jos se on mahdollista. Opeta lapset soittamaan hätänumeroon.

TÄRKEITÄ YHTEYSTIETOJA

NOLLALINJA (lähisuhdeväkivalta ja naisiin kohdistuva väkivalta, tiedot turvakodeista)
p. 080 005 005 | www.nollalinja.fi

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
p. 116 006 (auttava puhelin) | p. 0800 161 177 (juristin neuvonta)
RIKUchat arkisin klo 9–15 ja ma-iltaisin klo 17–19 | riku.fi

RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAINEN
p. 0800 97899 (kriisipäivystys) | p. 0800 97895 (juristin neuvonta) | www.tukinainen.fi

NAISTEN LINJA
p. 0800 02400 | www.naistenlinja.fi

MONIKA-NAISET LIITTO, Kriisikeskus Monika
p. 0800 05058 (auttava puhelin, ma-pe 9-16, soittajalle maksuton) | www.monikanaiset.fi

SUOMEN MIELENTERVEYSSEURA
p. 09 2525 0111 (keskusteluapua kriisissä oleville ja heidän läheisilleen)

Liite 6: LAPSEN TURVASUUNNITELMA

Nimi: _____ Pvm: _____ 20__

Millaiset asiat pelottavat sinua kotona?

Mitä teet tai voisit tehdä, sinusta tuntuu pahalta?

Mihin huoneeseen menet?

Jos tarvitset apua kenelle voit soittaa? Onko numerot tallennettuna puhelimeen?

Kenen luokse voit mennä?

Kenen kanssa voit keskustella asioista? Saatko tällä hetkellä apua riittävästi?

Miten toivot asioiden järjestyvän?

Liite 7: OMIEN OIKEUKSIEN LUETTELO

1. Minulla on oikeus pyytää haluamaani
2. Minulla on oikeus vastata kieltävästi pyyntöihin tai vaatimuksiin joita en voi täyttää
3. Minulla on oikeus ilmaista kaikkia- sekä myönteisiä että kielteisiä tunteitani
4. Minulla on oikeus muuttaa mieleni
5. Minulla on oikeus tehdä virheitä ja olla epätäydellinen
6. Minulla on oikeus toimia omien arvojeni ja moraalikäsitykseni mukaan
7. Minulla on oikeus sanoa Ei kaikelle mihin en koe olevani valmis, mikä tuntuu vaaralliselta tai mikä loukkaa arvojani
8. Minulla on oikeus päättää omien asiointeni tärkeysjärjestyksestä
9. Minulla on oikeus olla vastaamatta muiden käytöksestä, teoista, tunteista tai ongelmista
10. Minulla on oikeus odottaa muilta rehellisyyttä
11. Minulla on oikeus suuttua rakastamalleni ihmiselle
12. Minulla on oikeus olla täysin oma itseni
13. Minulla on oikeus pelätä ja sanoa, että minua pelottaa
14. Minulla on oikeus sanoa "En tiedä"
15. Minulla on oikeus olla selittelemättä tai puolustelematta käytöstäni
16. Minulla on oikeus tehdä päätöksiä tunteitteni pohjalta
17. Minulla on oikeus kaivata omaa tilaa ja aikaa
18. Minulla on oikeus olla leikillinen ja kevytmielinen
19. Minulla on oikeus olla läheisiäni terveempi
20. Minulla on oikeus olla ympäristössä, jossa minua ei kohdella huonosti
21. Minulla on oikeus saada ystäviä ja viihtyä ihmisten seurassa
22. Minulla on oikeus kasvaa ja muuttua
23. Minulla on oikeus siihen, että muut kunnioittavat tarpeitani ja toiveitani
24. Minulla on oikeus saada arvokasta ja kunnioittavaa kohtelua
25. Minulla on oikeus olla onnellinen

Kaikilla aikuisilla ihmisillä on tietyt perusoikeudet. Olemme kuitenkin usein unohtaneet ne tai emme ole lapsena koskaan oppineet uskomaan niihin. Jämäkkyyttä opetellessasi tunnustat että sinulla samoin kuin kaikilla muilla ihmisillä on oikeus kaikkiin omien oikeuksien luettelossa mainittuihin asioihin. Jämäkkyyteen kuuluu myös se, että käytät näitä oikeuksia tilanteissa joissa ne ovat uhattuina tai niitä loukataan. Lue omien oikeuksien luettelo läpi ja mieti kunkin oikeuden kohdalla, miten valmis olet uskomaan siihen ja käyttämään sitä.

Lähde: Bourne 1999. Vapaaksi ahdistuksesta. Työkirja paniikista ja peloista kärsiville

Liite 8: MARAK -RISKINARVIOINTILOMAKE

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

MARAK- riskinarviointilomake

Uhrin nimi:

Päivä:

Tunnistenumero:

Selitä asiakkaalle, että nämä kysymykset esitetään asiakkaan oman turvallisuuden vuoksi ja hänen suojelemisekseen. Merkitse x:lla, kun kysytty asia täyttyy. Käytä lomakkeella olevaa kommentttilaa tarvittaessa, esim. jos tieto on peräisin jostain muualta kuin uhrilta.	Kyllä	Ei	Ei tietoa	Kommentteja
1. Onko käsiteltävästä väkivaltatapauksesta aiheutunut vammoja? (Mitä vammoja? Onko ensimmäinen kerta, kun tuli vammoja?)	☐	☐	☐	
2. Oletko erittäin peloissasi?	☐	☐	☐	
3. Mitä pelkää? Pelkäätkö uusia vammoja tai väkivaltaa? Kerro, mitä luulet (väkivallan tekijän/tekijöiden nimi...) tekevän ja kenelle (mukaan lukien lapset)	☐	☐	☐	
4. Tunnetko olevasi eristyksissä perheestä/ystävistä, esim. yrittääkö (väkivallan tekijän/tekijöiden nimi ...) estää sinua tapaamasta ystäviäsi/perhettäsi/lääkäriä tai muita?	☐	☐	☐	
5. Oletko masentunut tai onko sinulla itsetuhoisia ajatuksia?	☐	☐	☐	
6. Oletko eronnut tai yrittänyt muuttaa erilleen (väkivallan tekijästä/tekijöistä) viimeisen vuoden aikana?	☐	☐	☐	
7. Onko teillä kiistaa yhteydenpidosta lapsiin?	☐	☐	☐	
8. Lähetääkö (...) jatkuvasti tekstiviestejä tai soittaa sinulle, ottaa yhteyttä sinuun tai seuraa, vainoaa tai ahdistelee sinua? (Kerro tarkemmin mitä ja uskotko, että hän tekee näin pelotellakseen tahallaan? Mieti, missä yhteyksissä ja millaista käyttäytyminen on)	☐	☐	☐	
9. Oletko raskaana tai oletko saanut lapsen lähiaikoina (viimeisten 18 kuukauden aikana)?	☐	☐	☐	
10. Tapahtuuko pahoinpitelyä useammin kuin aikaisemmin?	☐	☐	☐	
11. Onko väkivalta pahentumassa?	☐	☐	☐	
12. Yrittääkö (...) kontrolloida kaikkea mitä teet ja/tai onko hän erittäin mustasukkainen? (Ihmissuhteista, ketä tapaavat; "kytätäänkö" sinua kotona ja määrääkö hän esimerkiksi mitä vaatteita sinun tulee pukea. Ota huomioon kunniaan liittyvä väkivalta ja täsmennä käyttäytyminen.)	☐	☐	☐	

© Web www.caada.org.uk © CAADA suomenkielinen käännös Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

www.thl.fi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos • Institutet för hälsa och välfärd • National Institute for Health and Welfare
Mannerheimintie 166, Helsinki, Finland PL/PB/P.O. Box 30, FI-00271 Helsinki, puh/tel +358 29 524 6000

13. Onko (...) koskaan käyttänyt asetta tai muita esineitä vahingoittaakseen sinua?	☐	☐	☐	
14. Onko (...) koskaan uhannut tappaa sinut tai jonkun muun (niin että uskot sen olevan totta)? Sinut ☐ Lapsen ☐ Jonkun muun ☐	☐	☐	☐	
15. Onko (...)koskaan yrittänyt kuristaa/tukahduttaa tai hukuttaa sinut?	☐	☐	☐	
16. Sanooko tai tekeekö (...) sellaisia seksuaalisväritteisiä asioita, jotka tuntuvat sinusta pahoilta tai jotka satuttavat sinua tai jotain toista fyysisesti? (Jos jotain muuta henkilöä, ketä?)	☐	☐	☐	
17. Onko kukaan toinen henkilö uhkaillut sinua tai pelkäätkö jotain toista henkilöä? (Jos kyllä, tarkenna kuka ja miksi? Ota huomioon laajennettu perhepiiri, jos kyse kunniaan liittyvästä väkivallasta.)	☐	☐	☐	
18. Tiedätkö, onko (...) satuttanut ketään toista? (Tarkenna ketä, mukaan lukien lapset, sisarukset tai vanhemmat sukulaiset. Pidä mielessäsi kunniaan liittyvä väkivalta.) Lapsia ☐ Muita perheen jäseniä ☐ Ex-puolisoa ☐ Muita, ketä ☐	☐	☐	☐	
19. Onko (...) koskaan kohdistanut väkivaltaa eläimiin tai perheen lemmikkieläimeen?	☐	☐	☐	
20. Onko taloudellisia seikkoja, joita pitäisi ottaa huomioon? Esimerkiksi, oletko taloudellisesti riippuvainen (...), oletko sinä tai onko hän menettänyt äskettäin työpaikan tai onko muita taloudellisia ongelmia?	☐	☐	☐	
21. Onko (...) ollut viimeisen vuoden aikana lääkkeiden, huumeiden, alkoholin tai mielen terveyden kanssa ongelmia, jotka haittaavat normaalia elämää? (Jos kyllä, tarkenna mitä?) Huumeet/lääkkeet ☐ Alkoholi ☐ Mielen terveys ☐	☐	☐	☐	
22. Onko (...) koskaan uhannut tehdä tai yrittänyt itsemurhaa?	☐	☐	☐	
23. Onko (...) koskaan rikkonut lähestymiskieltoa, matkustuskieltoa, valvotun koevapauden ehtoja tai lasten tapaamisesta määrättyä sopimusta? (Voi olla tarpeen arvioida myös, miten nämä ovat toteutuneet pahoinpitelijän ex-kumppanin suhteen.) Lähestymiskielto ☐ Matkustuskielto ☐ Valvottu koevapaus ☐ Lasten tapaamissopimus ☐ Muita ☐	☐	☐	☐	
24. Tiedätkö, onko (...) ollut koskaan ongelmia poliisin kanssa tai onko hänellä rikoshistoriaa? (Jos kyllä, kerro tarkemmin). Parisuhdeväkivalta ☐ Seksuaalinen väkivalta ☐ Muu väkivalta ☐ Muu ☐	☐	☐	☐	
Kyllä vastaukset yhteensä				

Ammattilaisen harkittavaksi: Onko muuta asiaan liittyvää tietoa (uhrilta saatua tai ammatillista), joka voi lisätä väkivallan riskiä? Mieti uhrin tilannetta, esimerkiksi fyysisen toimintakyvyn, päihteiden väärinkäytön, mielenterveyden, kulttuuristen tai kielellisten kieli esteiden ja "kunniaan" perustuvien käytäntöjen ja vähättelyn kannalta. Onko uhri valmis sitoutumaan työskentelyyn?

Mitkä ovat uhrin ensisijaisimmat tarpeet hänen turvallisuuden parantamiseksi ja mitä apua uhri itse toivoo?

Pohdi pahoinpitelijän ammattia / harrastuksia – mahdollistavatko ne esim. aseisiin käsiksi pääsyn?

1. Onko perusteltua viedä tämä tapaus MARAK:iin? Kyllä Ei

(kts.alla MARAK:n ohjaamisen kriteerit)

- Ammattilaisen arvio tilanteesta, oletko vakavasti huolissasi?
- 14 tai enemmän kyllä-vastauksia
- Poliisin tietoon tulleet perheväkivalta- kotihälytystehtävät viimeisen 12 kk aikana (3 kpl tai enemmän)

2. Arvioi kohdistuuko perheen lapsiin riskiä?

- **Kyllä** , onko lastensuojeluilmoitus tehty (LsL 25§)? **Kyllä Ei**
- **Ei / Ei lapsia**

3. Täytä tarvittavat suostumuslomakkeet ja toimita ne MARAK- yhteyshenkilölle

Nimi ja ammattinimike:

Virasto/ osasto:

Paikkakunta:

Puhelinnumero/ sähköpostiosoite:

Allekirjoitus ja päivämäärä:

ETELÄ-KARJALAN kuntien moniammatillinen työryhmä

MARAK-moniammatillinen riskinarvioinnin kokous SUOSTUMUSLOMAKE

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja Etelä-Karjalan hyvinvointialueen moniammatillinen työryhmä toteuttavat yhteistyössä riskinarvioinnin menetelmä MARAKia. MARAK (moniammatillinen riskinarviointi) -kokouksen tavoitteena on arvioida parisuhdeväkivallan uusiutumisen riskiä ja parantaa väkivaltaa kokeneen turvallisuutta.

Kyselylomakkeella saadun tuloksen perusteella asiakas ohjataan MARAK- työryhmään. Kokouksissa laaditaan yhteistyössä toimintasuunnitelma, jonka tarkoituksena on huomioida asiakkaan tarvitsema apu, toiveet ja sen hetkiset voimavarat.

Toimintasuunnitelman laatimiseksi ja asiakkaan turvallisuuden parantamiseksi on tärkeää, että kokoukseen osallistuvat voivat jakaa asiakkaan turvallisuuden parantamisen kannalta olennaisia asiakastietoja keskenään. Tietojen luovuttaminen edellyttää asiakkaan kirjallista suostumusta ja tietoja käsitellään luottamuksellisesti työryhmässä. Suostumuksen antajalle kerrotaan kokouksessa sovitusta jatkotoimista. Mukana olevat tahot tallentavat kokouksessa sovitut toimenpiteet tarpeellisin osin omiin asiakastietoihinsa. Asiakas voi itse osallistua kokoukseen ja ottaa tukihenkilön mukaan. MARAK- toimintaan osallistuminen on vapaaehtoista ja osallistumisen voi keskeyttää missä tahansa vaiheessa ilmoittamalla siitä riskinarviointilomakkeen täyttäneelle työntekijälle tai MARAK-työryhmän jäsenelle. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta asiakkaan mahdolliseen asemaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaana.

Suostun siihen, että alla mainitut MARAK-työryhmän jäsenet selvittävät oman organisaationsa asiakaskirjauksissa olevat turvallisuuteni parantamisen kannalta olennaiset tietoni ennen MARAK-kokousta.

Suostun siihen, että kokouksessa alla mainitut MARAK-työryhmän jäsenet voivat luovuttaa minua koskevat turvallisuuteni parantamisen kannalta olennaiset asiakastiedot käytettäväksi MARAK-työryhmän riskinarviointityössä.

Suostun siihen, että MARAK-työryhmä voi kokouksissaan seurata turvallisuuteni parantamiseksi laaditun suunnitelman toteutumista ja varmistaa, että sovitut toimenpiteet ovat toteutuneet.

	Tietojen luovutus	Mukana oleminen
Kaakkois-Suomen poliisilaitos		
Etelä-Karjalan sosiaali- ja kriisipäivystys		
Turvakot		
Lastensuojelu		
Poliisilaitoksen sosiaalityö		

www.thl.fi

Työikäisten sosiaalipalvelut		
Ikäihmistien palvelut		
Vammaispalvelut		
Neuvolat		
Perheoikeudelliset asiat		
Mielenterveys- ja päihdepalvelut		
Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut		
Rikosuhripäivystys		
Etelä-Karjalan perhetyön kehittämissyhdystys/ Väki- valtatyö		
Saimaan kriisikeskus		
Perheasiain neuvottelukeskus		
Lappeenrannan asuntopalvelu Oy		

Haluan olla paikalla, kun asiani esitetään työryhmälle _____

Paikka:

Päiväys:

Nimi ja henkilötunnus:

Suostumuksen antajan allekirjoitus

**Suostumuksen vastaanottajan
allekirjoitus**

Nimen selvennys

Nimen selvennys

www.thl.fi

Liite 9: DIGITAALISEN VÄKIVALLAN VAROITUSMERKIT

- Hän on “stalkannut” sinua voimakkaasti jo ennen parisuhteen alkamista.
- Hänellä on kiire julkistaa suhteenne sosiaalisessa mediassa.
- Kun olette eri paikoissa, hän soittelee ja viestittelee jatkuvasti.
- Hän suuttuu, jos et vastaa viesteihin ja puheluihin riittävän nopeasti.
- Hän saattaa vaatia valokuvia todisteeksi, että olet siellä missä sanot olevasi.
- Hän syyllistää tai painostaa sinua jatkamaan puhelua tai viestittelyä, niin kauan kuin hän kokee tarpeelliseksi.
- Hän käyttää blokkamista vallankäytön välineenä.
- Hän vahtii aktiivisuuttasi pikaviestipalveluissa kuten Messengerissä tai WhatsAppissa. Hän suuttuu, jos hän näkee sinun olleen aktiivinen, muttet ole vastannut hänen viestiinsä.
- Hän vaatii saada tietää kenen kanssa keskustelet ja mistä aiheista.
- Hän painostaa sinua näyttämään viestejä ja haluaa vaikuttaa siihen, mitä viestittelet muille.
- Hän vahtii someaktiivisuuttasi – kenen julkaisuista tykkäät, kuka tykkää sinun julkaisuistasi, kenen kaveri olet tai kuka seuraa tiliäsi – ja vaatii sinua tilille toimistasi.
- Hän painostaa sinua poistamaan tiettyjä ihmisiä somekontakteistasi.
- Hän haluaa vaikuttaa siihen, mitä julkaiset somessa.
- Hän postaa sinusta noloja kuvia tai asioita someen ilman lupaa.
- Hän kuvaa sinua ilman lupaa.
- Hän painostaa sinua lähettämään intiimejä kuvia tai kuvaamaan seksiä.
- Hän näyttää intiimiä tai noloa materiaalia sinusta kavereilleen ilman lupaasi.
- Hän uhkaa – suoraan tai epäsuorasti – levittää intiimejä kuvia sinusta esimerkiksi riidan tai eron yhteydessä.
- Hän lähettelee toistuvasti viestejä, joiden tarkoituksena on aiheuttaa sinulle paha mieli, saada sinut tuntemaan syyllisyyttä tai heikentää itsetuntoasi.
- Hän lähettelee pelottavia ja uhkaavia viestejä selvinpäin tai päihtyneenä

Liite 10: LAPSET JA NUORET DIGITAALISESSA MEDIASSA

- Ole kiinnostunut lapsen/nuoren netinkäytöstä.
- Kysy ja kuuntele avoimin mielin, mitkä asiat hänelle ovat tärkeitä, mikä netissä kiinnostaa tai miten hänen kaveripiirissään mediaa käytetään. Aikuisen suhtautumisella on usein väliä, siihen miten lapsi/nuori omista kokemuksistaan kertoo.
- Tutustukaa yhdessä sovelluksien ja sosiaalisen median palvelujen käyttösääntöihin ja yksityisyysasetuksiin. Tarkistakaa, että yksityisyysasetukset ovat kunnossa.
- Muistuta, ettei salasanaa tule kertoa kellekään.

- Keskustele lapsen/nuoren kanssa
 - Mitä hän tekee mieluiten netissä tai puhelimellaan?
 - Mitkä sovellukset, peliyhteisöt ja sosiaalisen median palvelut ovat lapselle tärkeitä?
 - Mikä niissä on hyvää ja innostavaa?
 - Millaisia asioita, kuvia tai videoita hän julkaisee?
 - Millaiset asiat on hyvä pitää yksityisinä?
 - Keitä hän seuraa sosiaalisessa mediassa? Keiden tekemisistä hän on kiinnostunut? Keiden kanssa hän on tekemisissä?
 - Onko hänellä ystävinä sellaisia ihmisiä, joita ei ole koskaan tavannut?
 - Miten sosiaalisessa mediassa voi tietää, kehen voi luottaa?

- Kerro hänelle, että sosiaalisessa mediassa voi toisinaan tapahtua ikäviä asioita, kuten epä-reilua arvostelua, nimittelyä, kuvien pyytämistä jne.
- Rohkaise kertomaan, jos jokin yhteydenotto, viestittely tai sisältö verkossa on jäänyt painamaan hänen mieltään.
- Kerro lapselle/nuorelle, ettei kukaan saa painostaa sellaiseen, mitä toinen ei halua.

- Keskustele lapsen/nuoren kanssa
 - Onko hänellä huonoja kokemuksia sosiaalisessa mediassa, millaisia?
 - Miten hän toimi tukalassa tilanteessa? Miten voisi vastaisuudessa toimia?
 - Onko hänelle joskus lähetetty ahdistavia tai epämiellyttäviä viestejä, kuvia tai videoita sosiaalisessa mediassa?
 - Leviääkö netissä hänen käyttämässä kanavissa seksuaalisia sisältöjä? Miten niihin suhtaudutaan?
 - Onko hän nähnyt tai kokenut seksuaalista häirintää netissä, peleissä tai muualla?
 - Mitä voi tehdä, jos kokee seksuaalista houkuttelua, häirintää tai seksuaaliväkivaltaa?
 - Onko joku tehnyt tai yrittänyt tehdä hänelle jotakin, mitä hän ei olisi halunnut tapahtuvan?

Liite 11: PALVELUKARTTA**APUA VÄKIVALTTAA KOHDANNEILLE****PÄIVYSTÄVÄT PALVELUT:****POLIISI**

p. 112

Ei kiireellisissä asioissa rikosilmoituksen teko sähköisesti tai asioimalla poliisilaitoksella

<https://www.poliisi.fi/>

EKKS PÄIVYSTYS

p. 116 117

<https://eksote.fi/asiakkaalle/tarvitsetko-apua/kiire/paivystysapu-116-117-ja-yhteispaivystys/>

SOSIAALI- JA KRIISIPÄIVYSTYS

p. 040 651 1828

<https://eksote.fi/asiakkaalle/tarvitsetko-apua/sosiaali-ja-kriisipaivystys/>

LASTENSUOJELUPÄIVYSTYS

p. 040 353 9970

<https://eksote.fi/asiakkaalle/kanssasi/perhe-ja-lapset/lastensuojelu/>

TURVAKOTI

p. 040 351 6477

<https://eksote.fi/asiakkaalle/tarvitsetko-apua/kiire/vakivaltaa-kohdanneille/turvakoti/>

MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPÄIVYSTYS

p. 05 352 4610

<https://eksote.fi/palvelut/mielenterveyspalvelut/mielenterveys-ja-paihdevastaanotot/>

SERI-TUKIKESKUS EKKS

p. 040 836 0816

<https://eksote.fi/asiakkaalle/tarvitsetko-apua/kiire/vakivaltaa-kohdanneille/seri-seksuaalivakivallan-uhrien-tuki-keskus/>

PÄIVÄAIKAISET PALVELUT:**RIKOSUHRIPÄIVYSTYS**

p. 050 501 7994

<https://www.riku.fi/>

SAIMAAN KRIISIKESKUS

p. 05 453 0020

<https://www.mielenterveysseurat.fi/etela-karjala/>

VÄKIVALTTATYÖ / ETELÄ-KARJALAN PERHETYÖN KEHITTÄMISYHDISTYS RY.

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/ek-perhetyo/>

p. 040 765 4953

POLIISILAITOKSEN SOSIAALITYÖ

p. 040 865 6907

(myös ammattilaisten konsultaatiot)

KIRKON PERHENEUVONTA ETELÄ-KARJALASSA

Lappeenranta

p. 040 312 6800

<https://www.lappeenrannanseurakunnat.fi/apua-ja-tukea/perheneuvonta/>

Imatra

p. 044 400 4260

<https://imatranseurakunta.fi/38-perheasiain-neuvottelukeskus>

LASTEN JA NUORTEN TALOT

p. 05 352 2360

<https://eksote.fi/asiakkaalle/toimipisteet/lasten-ja-nuorten-talot/>

ETELÄ-KARJALAN HYVINVOINTIALUEEN MUUT PALVELUT:**AIKUISSOSIAALITYÖ**

p. 05 352 5926

<https://eksote.fi/palvelut/tyoikaisten-palvelut/aikuissosiaalityo/>

ISO APU -PALVELUKESKUKSET

p. 05 352 2370

ikäihmiset ja vammaiset henkilöt

<https://eksote.fi/asiakkaalle/toimipisteet/iso-apu/>

<https://eksote.fi/asiakkaalle/kanssasi/vammaispalvelut/vammaispalvelujen-yhteystiedot/>

MAAHANMUUTTOPALVELUT

kotouttava sosiaalityö

<https://eksote.fi/palvelut/maahanmuuttopalvelut/kotouttava-sosiaalipalvelu/>

ohjaus ja neuvontapalvelu

p. 040 702 7244

<https://eksote.fi/palvelut/maahanmuuttopalvelut/ohjaus-ja-neuvontapalvelu/>

TERVEYS- JA HYVINVOINTIASEMAT

p. 05 352 7260

<https://eksote.fi/asiakkaalle/toimipisteet/hyvinvointi-ja-terveysasemat/>

VALTAKUNNALLISET CHAT- JA PUHELINPALVELUT:**NOLLALINJA****p. 080 005 005**

auki 24/7, maksuton

chat auki klo 9:00-15:00 <https://www.nollalinja.fi/>

Auttava puhelin ja chat-palvelu kaikille, jotka ovat läheisessä ihmissuhteessaan kokeneet väkivaltaa tai sen uhkaa. Keskusteluapua suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Tulkkausapua saatavilla vuorokauden ympäri ja palvelu on asiakkaalle maksutonta.

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS**p. 116 006**

ma-pe 9:00-20:00, maksuton

chat ma-pe 9:00-15:00 + ma 17:00-19:00 www.riku.fi

Tukea ja neuvontaa rikoksen uhreille, uhrien läheisille, rikosasiassa todistaville sekä konsultaatioapua ammattilaisille.

ENSI- JA TURVAKOTIEN LIITTO

chat ma-pe 12:00-18:00, la 14:00-17:00

Lasten ja nuorten chat arkipäivisin klo 15:00-18:00.

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/apua-sinulle/#vakivallasta-selviaminen><https://nettiturvakoti.fi/nain-haet-apua/?ref=ninchat>

Apua väkivallan kaikille osapuolille: väkivallan kokijoita ja tekijöitä, väkivallalle altistuneita sekä huolestuneita läheisiä.

SUOMEN MIELENTERVEYSSEURAN KRIISIPUHELIN p. 09 2525 0111

auki 24/7, puhelinmaksu

<https://mieli.fi/fi/tukea-ja-apua/kriisipuhelin-keskusteluapua-numerossa-09-2525-0111>

Keskusteluapua vaikeissa elämäntilanteissa tai kriiseissä oleville tai järkyttävän tapahtuman kohdanneille.

RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAINEN**p. 0800 97899**

ma-to klo 9:00-15:00, la-su 15:00-21:00, pyhinä ja niiden aattoina 15:00-21:00, maksuton

<https://tukinainen.fi/>

Tukea, apua ja neuvontaa seksuaalirikoksen uhreille, heidän läheisilleen ja uhrien parissa työskenteleville.

PUHELIN- JA CHAT-PALVELUT NUORILLE:**MLL:N LASTEN JA NUORTEN PUHELIN JA CHAT p. 116 111**ma-pe 14:00-20:00 la-su 17:00-20:00, maksuton <https://www.nuortennetti.fi/apua-ja-tukea/>

Puhelin- ja chat palvelu, jossa voi keskustella mistä tahansa itseä mietityttävästä aiheesta.

NUORTEN EXITchat ti 16:00-19:00 ja to 14:00-16:00. <https://nuortenexit.fi/>

Keskustelumahdollisuus omiin rajoihin, seurusteluun, seksuaaliseen kaltoinkohteluun ja vastikkeelliseen seksiin liittyvissä tilanteissa 13-29-vuotiaille.

Liite 12: VÄKIVALLAN KIERRE

Liite 13: VÄKIVALLAN MUODOT

HENKINEN VÄKIVALTA

- Nimittely, halventaminen, arvostelu, nöyryyttäminen, alistaminen, vähättely
- Huutaminen, raivoaminen, sanaton piinaaminen
- Pelottelu, syytely, uhkailu, uhan ja pelon ilmapiiri, kiristäminen
- Eristäminen, sosiaalisen kanssakäymisen rajoittaminen
- Mustasukkaisuus, kontrollointi
- Tappouhkauksilla ja itsemurhalla uhkailu
- Omaisuuden vahingoittaminen ja piilottelu tai sillä uhkailu
- Fyysisellä väkivallalla uhkailu
- Kotieläinten vahingoittaminen

IHMISKAUPPA

- Seksuaalinen hyväksikäyttö, prostituutio
- Työvoiman hyväksikäyttö
- Pakkoavioliitto
- Kerjäämisessä hyväksikäyttäminen
- Rikollisessa toiminnassa hyväksikäyttäminen

KALTOINKOHELTU TAI LAIMINLYÖNTI

- Lapsen, vanhuksen tai vammaisen henkilön jättäminen vaille hoitoa, apua tai huolenpitoa tilanteissa, joissa hän on niistä riippuvainen

KUNNIAAN LIITTYVÄ VÄKIVALTA

- Tyttöihin ja naisiin kohdistuva väkivalta
- FGM -sukuelinten silpominen
- Pakottaminen, pakkoavioliitto
- Eristäminen
- Pukeutumisen ja liikkumisen rajoittaminen

HENGELLINEN VÄKIVALTA

- Pakottaminen tai painostaminen uskonnon harjoittamiseen
- Uskonnollisilla säännöillä pelotteleminen
- Toisen ihmisen uskonnollisuuden tai uskonnollisten tarpeiden pilkkaaminen ja halveksiminen

DIGITAALINEN VÄKIVALTA

- Kontrollointi digiteknologiaa käyttäen
- Jatkuva some-tilien tarkkailu
- Mustamaalaaminen verkkoyhteisöissä tai somessa
- Intiimien kuvien tai videoiden julkaiseminen ja jakaminen
- Velvollisuus olla tavoitettavissa, aktiivisuuden vahtiminen
- GPS-seurantalaitteet, vakoiluohjelmat

TALOUDELLINEN VÄKIVALTA

- Toisen rahojen ja omaisuuden luvaton sekä holtiton käyttö
- Toisen rahankäytön kontrollointi ja estäminen
- Taloudellisella väkivallalla uhkailu ja kiristäminen
- Velanottoa toisen nimiin

VÄKIVALLAN MUODOT

VAINO

- Toistuvat puhelut, viestit, kirjeet, sähköpostit
- Seuraaminen, tarkkailu, lähestymisyritykset, pelottelu
- Netissä tapahtuva häiritsevä käyttäytyminen
- Omaisuuden vahingoittaminen

SEURUSTELUVÄKIVALTA

- Liiallinen mustasukkaisuus
- Omiminen, kontrollointi
- Eristäminen kavereista tai perheestä

KIUSAAMINEN

- Koulu- ja työpaikkakiusaaminen
- Perättömien juttujen levitys, kuvien julkaiseminen luvatta
- Porukasta ulkopuolelle jättäminen

KEMIALLINEN VÄKIVALTA

- Toisen ihmisen vahingoittaminen lääkkeillä, päihteillä, kemikaaleilla tai liuottimilla

FYYSINEN VÄKIVALTA

- Läpsiminen, lyöminen, tukistaminen, raapiminen, pureminen, sylkeminen
- Töniminen, potkiminen, tarttuminen, ravistelu, kiinnipitäminen
- Kuristaminen, polttaminen esim. tupakalla
- Tavaroilla heittäminen
- Teräaseella lyöminen, ampuminen
- Liikkumisen estäminen, lukitseminen tai kahlitseminen jonnekin
- Unen riistäminen
- Hoidotta jättäminen, lääkkeiden tai apuvälineiden panttaaminen
- Hoidettavan kovakourainen käsitteleminen

SEKSUAALINEN VÄKIVALTA

- Ahdistelu, koskettelu, seksuaalisiin tekoihin pakottaminen
- Seksuaalisella väkivallalla uhkailu
- Raiskaus, raiskauksen yritys
- Ehkäisyn kieltäminen
- Aborttiin pakottaminen tai sen kieltäminen
- FGM -sukuelinten silpominen
- Pornon katsomiseen pakottaminen
- Seksin kuvaaminen tai kuvien julkaiseminen luvatta

LASTEN KÄYTTÖ VÄKIVALLAN VÄLINEENÄ

- Uhkailu lasten vahingoittamisella
- Vanhemman uhkailu lasten huollon menettämisellä
- Lasten käyttö kielteisten viestien välittäjänä
- Lasten tapaamisten väärinkäyttö
- Lasten manipulointi toista vanhempaa vastaan
- Kontrollointi lasten kautta

SISARUSTEN VÄLINEN VÄKIVALTA

- Kinastelut, riidat, tappelut
 - missä menee raja?
- Tavaroiden ja vaatteiden lainaaminen luvatta
- Toisen sisaruksen suosiminen

Liite 14: HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ

OPPAITA:

Digitaalinen väkivalta parisuhteessa ja sen jälkeen-opas väkivallan kokijalle, ammattilaiselle ja läheiselle:

https://images.ctfassets.net/pbxhiiewat8h/NOPIzWCuPzG1sF2HANVla/75f7f2941f100f93e2cfa946b1312863/Digitaalinen-vakivalta-parisuhteessa_28Oct19-1.pdf

Työkirja lapsen kanssa työskentelyyn:

<https://virtuaalikirja.fi/ensijaturvakotienliitto/wp-content/uploads/sites/7/2016/10/Lapsen-oma-kirja.pdf>

Materiaalivinkit - Materialtips, Groomingin tunnistaminen ja ennaltaehkäisy nuorisotyössä - Att identifiera och förebygga grooming i ungdomsarbete

https://www.koordinaatti.fi/system/files/2020-07/Materiaalivinkit_Materialtips.pdf

Lapsi ja media 7 vinkkiä digiajan kasvattajalle

https://cdn.mll.fi/prod/2021/02/01102629/mll-lapsi-ja-media_2021_www.pdf

Nuori ja media 7 vinkkiä digiajan kasvattajalle

https://cdn.mll.fi/prod/2021/02/01103148/mll-nuori-ja-media_2021_www.pdf

VERKKOKOULUTUKSIA:

Luo luottamusta – puutu väkivaltaan – THL:n verkkokoulutus

<https://thl.fi/fi/-/thl-on-julkaissut-verkkokoulutuksen-ammattilaisille-lahisuhdevakivallasta-ja-siihen-puuttumisesta>

Barnahus:

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke/barnahus-verkkokoulu>

LOMAKKEITA:

Lomake häirinnän ja vainon kartoittamiseen:

<https://thl.fi/documents/605877/1663634/Lomake+h%C3%A4irinn%C3%A4n+ja+vainon+kartoittamiseen.pdf/5a5b69ad-a692-47af-947c-081ca707671f>

Lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake:

<https://thl.fi/documents/605877/1663634/Lahisuhdevakivallan+suodatin+ja+kartoituslomake+2020.pdf/73deae28-5f9d-ffba-0dcc-130d01e21060?t=1580481516634>